

BIRŽELIS-JUNE

1968

LAIŠKAI
LIETUVIAMS

50-TA VASARIO 16 PAVAKARĖ A. Baranauskas	211
STEBINT IR SVARSTANT * * *	222
LIETUVIŠKŲ PARAPIJŲ ATEITIS Pr. Garšva, M.I.C.	224
KRIKŠČ. MEILĖ — TIKĖJIMO MOTINA A. Grauslys	227
SKONIS IR SAIKAS MŪSŲ LAIKYSENOJE St. Yla	232
KAI KANKLES TIK BANDAI TU... (eil.) G. Tulauskaitė	234
SIEKiant LIETUVOS LAISVĖS — IV M. Krupavičius	236
JAUNYSTĖ: Jaunimas ir religija	
I. Kairytė, I. Laisvėnaitė, kt. diskusijų dalyviai	238
AKIRAČIAI: Kavanaugh — Bažnyčios kritikas	
J. Kubilius, S. J.	245
Lietuviai Detroito sinode — I Vyt. Kutkus	248
Premijuoto straipsnio idėjas “vėtant” J. Sadūnas, I. Petrauskas, R. Bartuškienė, K. Brž., N. Gailiūnienė	251
ŠEIMA: Skaitmenų kalba Paruošė G. Valiulienė	257
SPAUDOJ	258
ANAPUS Paruošė M. Banėnas	259
KNYGOS: Stengiantis būti žmogišku A. L.	261
A. Ramūno “Sutemos ir aušros” A. Rūta	261
KRIKŠČIONIJA ***	262
ATGARSIAI	263

Šio numerio iliustracijos: Nukryžiuotojo veidas, lietuvių liaudies menas (I viršelio psl.); J. Dagio medžio drožinys “Taip jie paliko Lietuvą 1944 m. (221); A. Zailso kalnų nuotraukos (231, 239, 241-244, 250); prel. Pr. Juro atvaizdas (263).

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J. Redaktinis kolektyvas: Jonas Borevičius, S. J., Gintarė Ivaškienė, Stasys Yla, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Zita Sodeikienė (techninė redaktorė), Nijolė Užubalienė, Juozas Vaišnys, S. J. (kalbos priežiūra). Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U. S. A. Telefonas — RE 7-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Connecticut. Prenumerata metams — \$4.00. Atskiro numerio kaina — \$0.40.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$4.00, single copy 40c. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and at additional mailing office.

ALBINAS BARANAUSKAS

PENKIASDEŠIMTA VASARIO ŠEŠIOLIKTOS PAVAKARĖ

*Tu buvai, gyva, buvai langai su žvakėm, ant tavo
Šešėliuotu kaimišku skruostu bulviakasio naktis, iš
Pievos pempiu atspindžiai, už žagarų tvoros nešnekūs
Panaktiniai saulėgražos, senai nuvytę Lauko gatvėj amžinybėn.
Tu prasidėjai, kaip gerokai pavėlavus popietė.*

*Nuotraukoje šalti nesėdimi suolai po dar
Atpažįstamu beržu, beržu iš nežinios į geltoną
Rudenio nežinią, kaip tvorų tylintis ir
Dar berniukiškai graudus pažadas, kaip
Dvivagiu žiemon įartas įkypas sklypos: šitaip
Užmigo mano gimtasai kraštas.*

*Prisikėlimas įvyks sienų baltavimo šventoriuje
Po derlių suvaliusiais medžiais prieš pašalant devintą
Dieną, kai jau nieks gerai neatsimins. Mes užžengsim
Į paveikslo rėmus švęsti niekad
Nepasibaigiančiojo sugrįžimo. Bet Lietuvai
Vėl prasidės laikas.*

STEBINT ir SVARSTANT

■ Diskusijų kultūra

Kultūringose diskusijose — net jei kai kam atrodytų jas prasidėjus "ne ant tos kojos" — paaiškėja daug vertingų dalykų, nes jose skirtingais žvilgsniais susikryžiuoja daugelio žmonių išmintis bei patirtis. Galime šio to pasimokyti ir iš premijuoto N. Gailiūnienės straipsnio sukeltų diskusijų (žr. šio "L. L." nr. 251 psl.).

Vienas diskusijų dalyvis pasisakė susidaręs įspūdį, kad premijuoto straipsnio "autorė lyg jaustųsi už popiežių šventesnė, už filosofijos, teologijos ir sociologijos žinovus išmintingesnė". Kai kam tai atrodė stiprus kaltinimas, o tų eilučių autoriui — tik įprastinis "priimtas" išsireiškimas. Iš šio ir panašių faktų ryškėja žmones esant palinkusiais savo žodžius aiškinti nuolaidžiau, negu kitų. Seka pirmoji išvada: visad prisiminti, jog ir kiti savo pasisakymus aiškina nuolaidžiau, negu mes.

Antra, nors "L. L." kovo nr. 102 psl. buvo aiškiai išdėstytos tiek "L. L." redakcijos, tiek konkurso komisijos narių nuomonės apie premijuotąjį straipsnį, tačiau nemaža kas tų pastabų "nepastebėjo" ar "nesuprato" (kaip pvz. Girkalnis "Vienybėje", 1968. IV. 12 rašydamas, kad "L. L." premijuoto straipsnio mintimis "nusirašo nuo koto"). Iš to antra išvada: spręsti, ką kiti sako, iš to, ką tikrai pasako, o ne iš to, kaip patiems "atrodo".

Kai kurie yra nustoję vilties mūsų, lietuvių, tarpe opiu klausimu turėti kultūringas ir naudingas diskusijas. Mes tos vilties nenustojome ir tikimės nenustoti. Dėl to "L. L." puslapiai diskusijoms lieka atviri. Ar tokios diskusijos iš tikro yra įmanomos, įrodysime patys, kultūringai ar nekultūringai diskusijose dalyvaudami.

Prie diskusijų kultūros teprisideda ir čia suminėtos pastabos.

■ Prieš negrų demonstracijas

Prieš dvejus metus, įvykus pirmosioms negrų demonstracijoms Marquette Parke, Čikagoje, rašėme: "Mums atrodo, kad 1) savo kampą ne tik galime, bet ir turime išsaugoti, ir 2) kad jam išsaugoti nereikia plytgalių, bet kietasprandžių... kol išleisdamas kartu krinta savų namų vertė, kol rajonas tampa nualintas ir ne toks saugus, tol yra pateisinama ar net reikalinga saugoti savo kampą... reikia ne plytgalių, bet kietasprandžių... Tokių, kurie turėtų ramų, bet tvirtą pasiryžimą nepasitraukti. Ir tas pasiryžimas remtųsi ne neapykanta kitiems, bet noru išsaugoti tai, kas sava ir kas brangu. ("L. L.", 1966, rugsėjis, 310-311). Tos nuomonės tebesilaikom ir šiandien.

Pernai Čikagoje vienas negrų pastorius Henry Mitchell viešai pareikalavo Martin Luther Kingui "išdanginti pragarą iš Čika-

gos" ir demonstracijų čia daugiau nebeorganizuoti, nes jos tik didina rasinę neapykantą vienu prieš kitus. Už šį drąsų ir atvirą žodį "L. L." vyr. red. K. Trimakas, SJ, laišku pasveikino kun. Mitchell nurodydamas, jog lietuviai Čikagoje, bendrai paėmus, nėra nusistatę prieš negrus, bet tik nori išlaikyti savo triūsą išgytas nuosavybes bei savo bendruomenių rajonus.

Paaikškėjo, jog kun. H. Mitchell imasi visai skirtingo būdo negrų gerovei kelti. Jis yra prieš bet kokią prievartą ar spaudimą; pagal jį, pirmiausia patys negrai turi sau padėti. Todėl jis su savo vadovaujama *The North Star* organizacija kovoja prieš riaušes, prieš kriminalinius nusikaltimus negrų tarpe, paruošia savo rasės žmones atsakingam gyvenimui šeimoj, darbe ir visuomenėj. Tada jis tikisi geros valios ir iš baltųjų.

■ Tautinių šokių šventė

Liepos mėn. 7 d. visos mūsų išėivijos akys ir vėl nukryps į Čikagą. Čia vyks Lietuvių Bendruomenės rengiama III JAV ir Kanados Lietuvių Tautinių Šokių Šventė.

Ši šventė bus ypatinga dviem atvejais. Pirma, beveik visi jos dalyviai yra gimę už Lietuvos ribų. Čia šoks jaunimas, kuriam Lietuva nebėra tėvyne pilna žodžio prasme, bet tik jo tėvų gimtoji žemė. Liūdna, kad mūsų tremtis taip prailgo, tačiau džiugu, jog esame dar pajėgūs išlaikyti gyvą tautinio tęstinumo dvasią.

Antra, šventėje dalyvauti pasižadėjo ir Pietų Amerikos lietuvių jaunimas. Tokiu būdu Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso pradėtas artimesnis ryšys tarp paskirų kraštų tampa vis dažnesne realybe.

Jei kartais mums kyla abejonių apie tokių švenčių svarbumą, tai tas rodo, kad nesame pilnai supratę jų reikšmės bei įtakos išėivijos gyvenimui. Galima sutikti, jog pati šventė yra tik trumpas, vienkartinis visuomenės suėjimas ir pasižmonėjimas. Tai irgi turi savo teigiamų savybių. Tačiau daug didesnę svarbą matome paruošiamuosiuose šventės darbuose. Ar pagalvojame, jog apie 1,500 lietuvių jaunuolių per ištisus metus, o

kartais ir ilgiau, praleidžia šimtus valandų repeticijoms, lietuviškoje aplinkoje su lietuviiais draugais? Čia ir išryškėja šių švenčių svarba bei reikšmė.

■ Reikia tvirtų tiltų

Daugelio kraštų gyventojai (kaip ir mes, lietuviai, kai gyvenom savo krašte) į mažumas žiūrėjo ir tebežiūri kaip į rakštis kulne — ne tik kaip į nereikalingas, bet kažkaip ir kažkodėl žalingas krašto vienybei.

Norėtume, kad išėivijoj būtų kitaip, bet taip, deja, yra beveik visur: vietiniai yra su mumis dažnai mandagūs, tačiau po tuo mandagumu jiems nesiseka paslėpti, kad jie mūsų nesupranta, kodėl norime išlikti lietuviiais.

America žurnale gegužės 11 pasirodęs T. F. Magnerio straipsnis jau vien antrašte "Sudieu daugialytiškumui" (*Farewell to Pluralism*) atsiduoda "tautų katilo" viralu. Jame be pasigailėjimo ir be atjautimo dėstoma kieta mažumų nutautimo realybė.

Kartelio labiausiai priduoda faktas, kad straipsnio autorius, slavų kalbų profesorius Penssylvanijos Valstybiniame Universitete, prisipažįsta neseniai padėjęs paruošti lietuvių kalbos vadovėlį anglų kalba (tikriausiai *Introduction to Modern Lithuanian*; nors tai paradoksiškai skamba, tačiau, jo nuomone, tokio vadovėlio išleidimas paprastai tėra "mirties ženklas" tai kalbai JAV). Jo teigimu, mažumos lieka užsidariusios, o jų kultūros — bereikšmės vietiniam kraštui.

Tai pavaizduoja vieną faktą: vietiniai nesupranta ir nevertina mažumų. Dėl to dalinai kaltintini vietiniai, dalinai — mažumų žmonės, kurie pernelyg atsiriboja nuo aplinkos ir dėl to praranda galimybę perteikti apie save teisingesnę vaizdą. Pasižiūrėjus į mūsų išėivius, pastebėsime, dvi kraštutines grupes: vieni veikia vien tarp savęs ir nebendrauja su vietiniais, kiti ima tiek maišytis tarp vietinių, kad net nebeprisipažįsta lietuviiais. Nei vieni, nei kiti teigiamos įtakos vietiniams nedaro. Pozityviems ryšiams palaikyti reikia *tvirtų tiltų*, tokių lietuvių, kurie turėtų teigiamus ir įtakingus ryšius tiek su tautiečiais, tiek su vietiniais.

LIETUVIŠKŲ PARAPIJŲ ATEITIS AMERIKOJE

PRANAS GARŠVA, M.I.C.

Lietuviškų parapijų ateities problema šiame krašte nėra lengva. Sprendžiant šią problemą ir ieškant būdų lietuviškų parapijų egzistencijai pratęsti, reikalinga žvelgti į religinius ir tautinius nusiteikimus, sielovados ir parapiečių atsakingumo pajautimą, hierarchijos ir pasauliečių religinį sąmoningumą. Dabarties tikrovėje dar iškyla po Vatikano II susirinkimo įvestos reformos, iš kurių išplaukia tokios naujos Bažnyčios gyvenimo apraiškos, kaip nauja liturgija, vyskupų ir kunigų pareigos, pasauliečių atsakomybė krikščioniškoje pasiuntinybėje.

To visko neįmanoma apimti trumpu straipsniu — tam būtų reikalinga platesnių studijų ir atsakymų į daugelį nežinomųjų. Bet bent trumpai reikia pažvelgti į po visuotinio Bažnyčios susirinkimo besikeičiančias nuotaikas ir pagrindines išleistų konstitucijų bei dekretų mintis.

Lietuvių kalba liturgijoje

Pagrindinė Bažnyčios liturginė kalba niekada nebuvo visiškai vienoda. Apaštalių kalba buvo aramajiška, bet ją greitai pakeitė tuo metu plačiai vartojama graikų kalba. Lotynų kalba įsivyravo Vakarų Bažnyčioje tik tada, kai Romos imperijos dauguma tapo krikščioniška. Rytuose iki šiol išliko kelios liturginės teisėtai vartojamos kalbos. Tačiau net ir Vakarų Bažnyčioje kalbos klausimas buvo gana painus, nes lotynų kalba ilgainiui liko tik pagrindinių pamaldų — Mišių, brevioriaus, sakramentų teikimo, palaiminimų ir kt. — pastovioji dalis, tuo tarpu pamokslai, populiarius giedojimas ir kiti religiniai aktai buvo atliekami gyvąja kalba.

Istorija primena daugelį dar nesibaigiančių tautinių kivirčių dėl kalbos religinėse apeigose, pvz. lietuvių ginčai su lenkais, baskų su ispanais, valonų su flamais, o

taip pat ir tautinių mažumų nesutarimai net Amerikos imigrantų tarpe.

Dar aštriau liturginės kalbos klausimas atsistojo po reformos, kada didžiuma liturginių aktų atliekami gyvąja kalba. O kai šiuo metu lietuviškos parapijos jau yra tapusios dvikalbėmis, tai tiek pamaldų kalba, tiek ir jų laikas sunkiai tegali visus patenkinti.

Kalbinės problemos nėra normaliose parapijose, kur visi parapiečiai yra vienos tautybės arba gerai suprantą krašto kalbą. Bet išeivijos parapijose ši problema išsprendžiama tik nuoširdžia religine dvasia ir nesuteptu tautiniu nusiteikimu. Religinė dvasia reikalauja laisvės tikintiesiems pasirinkti geriau suprantamą kalbą, nes malda — tai intymus pokalbis su Dievu. Kunigų pareiga savo parapiečius tinkamai aptarnauti žmonėms suprantama kalba. Ir tai dvasinės pareigos atlikimas, o ne kokios privilegijos suteikimas. Tautinis nusiteikimas ir išsiauklėjimas atsiremia religinių įsipareigojimų supratimu. Niekas negali būti verčiamas eiti melstis jam mažai suprantama kalba, kai net pati Bažnyčia pabrėžia asmeninės laisvės didelę vertę. Iš kitos pusės, nei iš kunigų, nei iš vyskupų negalima būtų reikalauti aptarnauti parapiečius viena kuria kalba, jeigu parapijai priklauso ir kitą kalbą geriau suprantančių bei ta kalba galinčių intymiau kalbėtis su Dievu.

Kalbos problema lietuviškose bažnyčiose reikalinga proto sprendimo dėl parapijų egzistencijos. Bet kartu ji reikalinga sprendimo ir dėl per greito nutautimo pavojaus, jeigu mes norime, kad lietuvių vaikai ateityje sudarytų savų parapijų branduolį. Ir kunigai ir pasauliečiai šioje srityje turi nuoširdžiai bendradarbiauti bažnytinėje dvasioje, kad vieni kitiems netaptų priešais ir negriautų nei religinės dvasios, nei tautinės nuotaikos.

Vatikano II visuotinis susirinkimas mėgino labiau išryškinti pačios Bažnyčios esmę ir prigimtį, nusakyti visų savo narių pareigas, surasti tiesesnę kelią prieiti prie šių dienų reikalavimų. Popiežiaus Jono XXIII paskelbtas "aggiornamento" — dienos reikalavimams prisitaikymas bandė rasti būdus susikalbėti su visais krikščionimis ir net nekrikščionimis. Bet ypatingai jis iškėlė, pačioje Bažnyčioje pokalbio reikalą, kuris nebuvo praktikuojamas net tarp dvasininkų ir pasauliečių. Tai kaip tik išryškina vadinamoji dogminė konstitucija, kuri yra pagrindas visų visuotinio susirinkimo padarytų išvadų.

Dogminė konstitucija, kuri kalba apie Bažnyčios esmę, paryškina, kad Bažnyčia sudaro ne koks nors autoritetas viršuje ir eiliniai tikintieji apačioje, bet kad ją sudaro visi tikintieji, tai yra Dievo tauta. "Visi žmonės yra pašaukti į naująją Dievo tautą. Todėl ši tauta, palikdama viena ir vienintelė, turi plėstis po visą pasaulį ir tęstis per visus amžius, kad įvyktų Dievo planas" (II Vatikano dokumentai, Dogminė konstitucija 13, lietuviškas vertimas, 31 psl.). Krikštu tikintieji įsipareigoja Dievui ir Bažnyčiai tam tikroms pareigoms, kurias jie turi atlikti tikėjimo dvasioje. "Tikintieji yra įjungiami į Bažnyčią krikštu ir jo įspaudžiamu ženkle skiriami krikščionių religijos kultui; atgimę Dievo vaikais, jie privalo išpažinti prieš žmones iš Dievo per Bažnyčią gautą tikėjimą" (t. p. 11, 28-29 psl.).

Tai bendrosios mintys apie Dievo tautą, kurią sudaro visi tikintieji — vyskupai, kunigai ir pasauliečiai. Tai kartu priminimas, kad visi turi pilną atsakomybę už Bažnyčią, už tikėjimo plėtimą, pasaulio pašventimą ir išganymo kelio išryškinimą. Tai yra ta tikroji Bažnyčia, kuri turi žemėj tęsti Kristaus pasiuntinybę ir skelbti jo evangeliją.

Kunigų ir pasauliečių bendradarbiavimas

Ta pati dogminė konstitucija pabrėžia skirtingas dvasininkų ir pasauliečių pareigas, nors ir kalba apie jų bendradarbiavimą Kristaus misijoje. "Bendroji tikinčiųjų ir tarnaujančioji, arba hierarchinė, kunigystė skiriasi savo esme, ne vien laipsniu. Ta-

čiau jos yra viena kitai skirtos ir abi savo būdu dalyvauja vienoje Kristaus kunigystėje (t. p. 10, 28 psl.). Toliau konstitucija primena, kad kunigai turi tarnauti Dievo tautai, o ne ją valdyti: "Dievo tautai ganyti ir nuolatos plėsti Viešpats Kristus savo Bažnyčioje įsteigė įvairias pareigas, skirtas tarnauti viso kūno gerovei. Juk gaunantieji šventąją galią iš tikrųjų tarnauja savo broliams, kad visi, kurie priklauso Dievo tautai ir dėl to gali džiaugtis tikrąja krikščionio kilnybe, laisvai ir tvarkingai žengdami į tą patį tikslą, pasiektų išganymą" (t. p. 18, 38 psl.). Vyskupų teisė vadovauti tikintiesiems yra neginčijama, bet jų galia tvarkoma aukščiausios bažnytinės valdžios ir gali būti atitinkamai aprėžta (plg. t. p., 27). Reikalui esant. Bažnyčios vadovybė tas vyskupų galias aprėžia, kad kartais ir jie žemiškų ar laikinų dalykų nepastatytų aukščiau Kristaus pasiuntinybės.

Tačiau vyskupai "žino, kad jie patys nėra vieninteliai asmenys, kuriems Kristus pavedė visą Bažnyčios misiją — išganyti pasaulį; priešingai, jų kilnūs uždavinys yra taip ganyti tikinčiuosius ir taip pripažinti jų pagalbą bei ypatingas dovanas, kad visi savo būdu sutartinai varytų bendrą darbą" (t. p. 30, 59 psl.). Ir dar primena: "Todėl jiems turi būti visur atviras kelias pagal išgales ir laiko reikalavimus aktyviai prisidėti prie išganingo Bažnyčios darbo" (t. p. 31, 60 psl.). Kaipgi pasauliečiai galėtų aktyviai prisidėti prie religinio darbo, jeigu jie nebūtų dvasininkų kviečiami, jeigu jiems nebūtų leista atlikti Bažnyčioje tokių pareigų, kurios reikalauja visų tikinčiųjų išminties, patyrimo ir jėgų? Todėl ir reikalingas didesnis bendradarbiavimas bažnytinėje misijoje tarp vyskupų ir kunigų iš vienos pusės ir pasauliečių — iš kitos. Reikalingas vienu kitais didesnis pasitikėjimas ir pareigų patikėjimas. Kitaip stokotume bendros atsakomybės už Kristaus paliktos evangelijos plėtimą žemėje ir krikščioniško gyvenimo pašventimą.

Nors ši konstitucija ir primena Dievo

Pranas Garšva, M.I.C., yra Tėvų Marijonų Čikagoje leidžiamo lietuviu dienraščio redaktorius-moderatorius.

tautos uždavinius, bet ji dar vis tik permažai yra nurodžiusi pasauliečių pareigas religinio gyvenimo iškėlimui viešumon. Tai pastebėjo ir teologų suvažiavimas Toronte, Kanadoje. Belgijos kardinolas Suenens sako, kad Vatikano II suvažiavime "iš naujo buvo atrasta Dievo tauta kaip visuma, dalinantis atsakomybe visiems jos nariams, tarp kurių — nuo popiežiaus iki mažiausio pakrikštytojo — yra pagrindinė lygybė. Nors tas suvažiavimas praplėtė atsakomybę ir pareigas vyskupams, deja, ne pasauliečiams, nes supratimas apie pasauliečių vietą Bažnyčioje dar nesubrendo. Norim ar nenorim, sako jis toliau, mes esame pakeičiui į koki III Vatikano suvažiavimą" (Laiškai Lietuviams, 1967, rugsėjis, 311 psl.). Taigi, gal dar turės praeiti dešimtys ar daugiau metų, kol pasauliečių tikroji padėtis ir atsakomybė Bažnyčioje įgys pilną lygybę ir suras tikro bendradarbiavimo kelią. Ir to kelio turi ieškoti nuoširdžiu pokalbiu patys pasauliečiai ir dvasiški, jeigu nori išvengti skilimo dvasinės krizės pagilino.

Krizė lietuviškose parapijose

Šioje perspektyvoje reikia žvelgti ir į lietuviškų parapijų tam tikrą krizę, kurią jaučia tiek jų vadovai, tiek ir tikintieji. Pasauliečiai čia turi plačią dirvą reikštis parapijų veikloje, tuo pačiu Kristaus misijoje. Konstitucija sako: "Turimos žinios, patyrimas ir prestižas pasauliečiams leidžia, o kartais net uždeda pareigą pareikšti savo nuomonę apie dalykus, liečiančius Bažnyčios gerovę" (t. p. 37, 66-67 psl.). Tiek visa Bažnyčia, tiek juo labiau parapija, kol veikia šioje žemėje, naudojami visomis žemiškomis priemonėmis ir jas paverčia šventėjimo įrankiais. Išimtinai Dievo kultas paliekamas vyskupų ir kunigų galioms, kurios priklauso nuo jų šventimų, bet daugelis grynai medžiaginių šios žemės priemonių turi būti pavesta pasauliečiams, nes jie toje srityje gali tiksliau ir vaisingiau reikštis. Jei toks bendradarbiavimas būtų parapijose, visuma ir paskiros dalys augtų, visoms tarpusavy bendraujant ir vieningai siekiant pilnatvės (plg. 13, 32 psl.).

Lietuvių parapijose krizė kyla ne dėl administracinio susitvarkymo stokos, bet dėl veiklos metodų ir kalbos. Personalinės (tau-

tinės) parapijos turi išimtinę padėtį, nes jau nebėra grynai vienakalbių, užtat tik kunigams ir pasauliečiams religine dvasia sprendžiant tautų ir kalbų santykius tegalima išvengti parapinės ir net iš viso religinės krizės.

Dekretas apie vyskupų pareigas pabrėžia reikalą dvasininkams rūpestingai žiūrėti religinių reikalų, kad niekas dėl savo tautybės ar kalbos nebūtų skriaudžiamas. Juo labiau tai liečia kunigus, vadovaujančius lietuviškoms parapijoms. Čia pasauliečiai turi nuoširdžiai įsiziūrėti į parapijos reikalus, bet kartu ir savo organizuotumu bei uolumu saugoti religines ir tautines vertybes. Negalima versti kaltės tik kunigams, kurie turi aptarnauti keliomis kalbomis savo parapiečius, kada parapija nesirūpina patys tikintieji, bet, iš kitos pusės, negalima kaltinti tik pasauliečių, kad jie, gyvenimo reikalų verčiami, pvz. dėl darbovietės, dėl mokyklos ar pan., keliasi toliau nuo savų parapijų ir jas palaikyti tegali tik švenčių progomis.

Pasauliečiai ir kunigai bendromis jėgomis turėtų paieškoti ir naujų kelių, kad lietuviškos parapijos išliktų stiprios narių skaičiumi ir religine dvasia. Kartais gal reiktų atsisąžadėti bemirštančios parapijos, kad tuo būdu sustiprintumėm didesniąsias. Pasauliečių pareiga ne tik patiems organizuotis, bet padėti susiorganizuoti vaikams ir jaunimui, kad jie turėtų galimybių lankyti lietuviškas mokyklas, dalyvauti lietuviškose pamaldose ir nuo pat mažens įprastų priklausyti savai parapijai. Vertėtų ir čia prisiminti Vatikano II susirinkimo išvadą, kad šeimoje "tarsi namų židinio Bažnyčioje tėvai turi savo vaikams žodžiu ir pavyzdžiu būti pirmaisiais tikėjimo skelbėjais ir ugdyti kiekvienam savą pašaukimą" (t. p. 11, 30 psl.). O kaip tėvai skelbs vaikams tikėjimo tiesas, jei ne lietuviškai, kokią tautybę juose skiepys, jei ne lietuvišką? Kiek pasauliečiai kartu su kunigais įdės nuoširdžių pastangų pratęsti lietuviškumą, tiek mes turėsime ir savo stiprių parapijų, o ne merdėjančių neaiškiame mišiny. Lietuviškų parapijų krizę galima atitolinti tik bendru darbu ir bendromis pastangomis — kito kelio nėra.

KRIKŠČIONIŠKOJI MEILĖ – TIKĖJIMO MOTINA

Tikėjimą apsprendžiantys veiksniai - IV

ALFONSAS G RAUSLYS

Kai kalbama apie meilę religine prasme, tai, vadovaujantis Šv. Rašto bei religinės literatūros sąvokomis, paprastai galvojama apie Dievo ir artimo meilę. Šis, sakyčiau, abstrakčios logikos pateisinamas ir suprantamas meilės surūšiavimas, gyvenimiškai imant, daugelio sąmonėje sukūrė tą nesusipratimą, tartum tos meilės rūšys būtų galimos viena be kitos.

Dėl to nesusipratimo ir nemokėjimo į šią meilę giliau išvelgti jie nežino, kad, mylėdami artimą, jie tuo pačiu, kad ir nesąmoningai, atsiveria bent pradinei Dievo meilei; antra vertus, mylėdami Dievą, t. y. to paveikslą, į kurio panašumą sutvertas žmogus, Originalą, jie, šios meilės pilnumo bei tikrumo siekdami, negali nepamilti ir jo kopijų — žmonių. Tad nenuostabu, kad, vadovaujantis pirmųjų krikščionybės šimtmečių Bažnyčios Tėvų mokslu, yra viena krikščioniškoji meilė, nes "ne kita meile mylime artimą, kaip tik ta pačia, kuria mylime Dievą" (šv. Augustinas), ir "neįmanoma tikrai mylėti Dievo, nemylint artimo, kaip lygiai — mylėti artimą, nemylint Dievo" (šv. Maksimas).

Ši viena krikščioniškoji meilė vadinama dviem vardais, ir Dievo meilei, kaip garbingesnei, skiriama pirmoji vieta dėl to, kad Dievo meilėje yra labiau įvystyta meilė žmogui, negu žmogaus meilėje — meilė Dievui. Užtat ir šventieji, tie didieji Dievo mylėtojai, per Dievą ėjo į žmogų, kai tuo tarpu paprastai krikščionys ar net tikrai artariamai netikintys žmonės per meilę žmogui neretai prieina ir prie Dievo meilės. Todėl ir pačių didžiausių bei herojiškiausių artimo meilės darbų pradininkai yra buvę šventieji. Tai reiškia, kad tikra Dievo meilė labiau garantuoja meilę žmonėms, kaip

meilė žmonėms — Dievo meilę.

Kai kurie, norėdami aptarti Dievo bei artimo meilės abipusį santykį, gretina jas su kontempliatyviu ir aktyviu gyvenimu, nes, kaip iš religinės kontempliacijos gimsta vaisingas aktyvumas, taip Dievo meilė gimdo artimo meilę.

Ne vien tik Dievo bei artimo meilė, tos giminingos dorybės, šaukiasi viena kitos, persisunkia viena kita, bet toji krikščioniškoji meilė taip pat šaukiasi tikėjimo ir jį ugdo.

MEILĖS IR TIKĖJIMO GIMININGUMAS

Norėdami šį giminingumą pagrįsti, pirmiausia turime išsiaiškinti, kur tos meilės esmė, be kurios ji jau nebebūtų krikščioniška, ir kaip toji meilė Dievo ir artimo atžvilgiu pasireiškia mumyse. Tam išsiaiškinti ir suprasti užtenka vien įsigilinti į šv. Jono evangelijos reikšmingą apie Dievo Žodį — Kristų posakį, būtent: "jame buvo gyvybė ir ta gyvybė buvo žmonių šviesa" (Jon, 1, 4). Čia paminėta "gyvybė" — tai Dievo meilės dėka mums Kristaus atnešta ir sakramentais teikiama bei palaikoma dieviškoji gyvybė, vadinama "Dievo malonės" vardu. Ši malonė mus suartina su Dievu aukščiausia žemėje galima artimybe. Suartėjimas gi — tai besimylinčiųjų savybė. Tad ir Dievo malonė, Dievo meilės mums atnešta ir suteikta, yra ne kas kita, kaip, tiesa, pradinė, bet esminė mūsų meilės Dievui išraiška. Turėdami Dievo malonę, jau tuo pačiu Dievą mylime. Tad mūsų meilės Dievui esmė bei pagrindas nėra kuris nors mūsų jaučiamas sentimentas Dievui, bet toji, kad ir jausmu nejaučiama malonė, kuri drauge yra mūsų meilės Dievui, kaip ir Dievo meilės mums, stovis.

Šita minėta šv. Jono evangelijos "gyvybė", kuri, kaip išsiaiškinome, yra "malonė ir meilė", pagal tą patį evangelisto posakį, yra drauge ir "žmonių šviesa", nes ji yra ne tik meilės, bet ir tikėjimo pradžia. Reiškia, ji žmogų įgalina giliau nujausti Dievą bei jo paslaptis. Žmogaus meilė Dievui virsta tikėjimo pagilिनimo šaltiniu. Kad taip tikrai yra, įrodo skaitlingi gyvenimo patyrimai, kai ne vienas, atgavęs Dievo malonę, be ypatingų studijų bei aiškinimosi, atgavo ir tikėjimą. Reikšminga yra ir tai, kad šv. Povilas, kreipdamasis į tikinčiuosius, esančius Dievo malonėje, sako: "Kitados jūs buvote tamsybė, dabar esate šviesa Viešpatyje" (Efez. 5, 8).

Šis apaštalas ne sykį savo laiškuose pabrėžia, kad krikščioniškoji meilė yra gimininga krikščionybės pažinimui, ir todėl jis tuos dalykus dažnai gretina, pavyzdžiui: pilypiečiams — "kad jūsų meilė labiau ir labiau gausėtų žinojimu ir visokiu išmanymu" (Pilyp. 1, 9); efeziečiams — "kad jūs būtumėt išsiskaniję ir sutvirtėję meilėje, kad galėtumėte suprasti... visokį žinojimą, viršijančią Kristaus meilę" (Efez. 3, 17-19); kolosiečiams — "kad, sujungti meile, jie pasiektų visokius pilniausio išmanymo turtus pažinti paslapčiai Dievo Tėvo ir Kristaus Jėzaus" (Kolos. 2, 2) — iš visų šių posakių galima suprasti, kad krikščioniškoji meilė gilia ir stiprina Dievo bei jo paslapčių pažinimą. Žinodamas, kad Dievas save apreiskė iš meilės žmonėms, apaštalas žino ir tai, kad tik per meilę galima pažinti atsiskleidžiančią Meilę.

Todėl ir Tomas Akvinielis sako, kad "meilės ugnis yra šviesos šaltinis, nes per meilės karštį pasiekiamo dieviškos tiesos pažinimą". Reiškia, tikėjimo tiesoms pažinti reikia meilės akių, nes meilė yra tartum saulės šviesa, be kurios akys tinkamai nemato. Meilė — tai tartum akiniai, kurie proto akis stiprina, kad jos galėtų nujausti ir priimti antgamtinę tiesą.

Kai kurie, keldami meilės vaidmenį tikėjime, tai meilei skiria pirmaujančią vaidmenį galvodami, kad tikėjimas yra meilė, kuri su pasitikėjimu atsiduoda Meilei. Jų supratimu, meilė yra aukštesnės rūšies tikėjimas, nes meilėje sąmoningai ar nesąmoningai

glūdi paslėptas tikėjimas, kuris į tą meilę lenkia, kai tuo tarpu vien tikėjime (jei jis nėra giliai įsitikinęs) neretai nerandame meilės pasireiškimų.

Tvirtindami, kad krikščioniškoji meilė, būdama gimininga tikėjimui, veda į jį, mes galvojame apie įvairius tos meilės pasireiškimus. Tai paaiškinsime keliais teigimais. Taip, pavyzdžiui, meilė Dievui arba, konkrečiau kalbant, Dievažmogui Jėzui Kristui, paties Kristaus pažadėjimu, atlyginama tikėjimo dovana. "Jei kas mane myli, tas laikys mano žodžius ir mano Tėvas jį mylės; mes pas jį ateisime ir pasidarysime pas jį buveinę" (Jon. 14, 21). Šiais žodžiais Kristus kalba apie sąmoningą, darbais pasireiškiančią bei įrodomą meilę, tvirtindamas, kad tokia meilė atlyginama Dievo apsigyvenimu sieloje. Tasai apsigyvenimas, pagal Šv. Raštą, reiškia tikėjimo įsiviešpatavimą žmogaus dvasioje ir jo gyvenime.

Žvelgdami iš kito, pagilinto, požiūrio į žmogaus meilę Dievui, turime pridėti, kad toji meilė tegali atsirasti, atsiminus Apreiškimo skelbiamą Dievo meilę žmogui, nes "jis pirmas mus mylėjo ir siuntė savo Sūnų"... (1 Jon. 4, 10). Kitais žodžiais tariant, Dievo meilė mus įtikina, jai tikima, nes ir šiaip gyvenime tikrai besimylintieji vienas kito neapgaukinėja, vienas kitam nemeluoja ir vienas kitu tiki. Tad ir apaštalas Jonas visai pagrįstai po to sako: "Mes pažinome ir įtikėjome meilei, kuria Dievas mus myli" (1 Jon. 4, 16).

Kaip jau esame minėję, taip pat ir artimo meilė yra gimininga tikėjimui, todėl tas, kuris dažnai daro gera artimui, nors ir būtų netikintis, jau pačia artimo meile įžengia į tą kelią, kuris ilgainiui veda į Dievą. Per gailėstingumą artimui širdis sukrikščionėjusi pamažu sukrikščionina ir visą to žmogaus dvasios pasaulį. Būti atviram žmogui — tai tuo pačiu atsiverti ir Dievui, nes "žmonių meilė yra Dievo meilė, tik iš kitos pusės paimta" (K. Adam). Dar daugiau: meilė žmogui yra sąlyga, paruošianti žmogų Dievo meilei. Todėl ir apaštalas sako: "Kas nemyli savo brolio, kurį mato, kaip jis gali mylėti Dievą, kurio nemato?" (1 Jon. 4, 20). Net krikščionis atpažįstamas tokiu iš jo meilės artimui. Dėl to ir Jonas džiaugs-

mingai pastebi: "Mes žinome, kad perėjome iš mirties į gyvenimą, nes mes mylime brolius" (I Jon. 3, 14).

Antra vertus, tikėjimas be artimo meilės nėra pilnas, nėra atbaigtas, net nėra krikščioniškas. Todėl "jei turėčiau visą tikėjimą, o neturėčiau meilės, aš esu niekas" (1 Kor. 13, 2). Net ir patys labdaringi darbai, neįkvėpti ir nelydimi krikščioniškos meilės, antgamtinu atžvilgiu nėra vertingi: "Jei išdalinčiau visą savo lobį beturčiams valgydinti, ... bet neturėčiau meilės, nieko man nepadedą" (I Kor. 13, 3). Tačiau, čia turėtume pridėti: toki darbai turi savo gamtinę vertę, todėl yra darytini, nes daugiau ar mažiau juose gali būti tos geros valios, kuri žmogų paruošia tikėjimo malonei, o kartais, jie net gali būti nesąmoningai sieloje slypinčio tikėjimo vaisius.

Tą glaudų tikėjimo ir ypač artimo meilės giminingumą ir ryšį yra gerai supratę tikėjimo priešai, kurie komunistų valdomuose kraštuose ne tik persekioja tikėjimą, bet ir draudžia tikiybėms bendruomenėms užsiimti labdarybe. Todėl visur, kur jie įsiviešpatauja, atima iš Bažnyčios rankų net ir tokios rūšies labdarybė, kuria jie nesuinteresuoti, kaip, pavyzdžiui, nepagydomų ligočių globą. Jie suprato du dalykus: viena, kad kuo beviltiškesniame stovyje esantieji globojami, tuo labiau jiems parodoma nesuinteresuota ir gryna krikščioniškoji meilė; antra, kad ši meilė savaime be žodžių skelbia ir ugdo tikėjimą. Juk ir pirmais krikščionybės šimtmečiais pagonyms, matydami krikščionių gyvenimą ir stebėdamies: "žiūrėkite, kaip jie mylisi!", tuo pačiu pajusdavo pagarbos jiems patiems ir jų atstovaujama krikščionybei.

Nenuostabu, kad ir misijonieriai savo būvimą laiko prasmingu net atsivertimais negausiuose kraštuose, kaip pvz. mahometonų ar japonų, ten liudydami krikščioniškąją meilę savo darbais. Jų teisingu supratimu, nekrikščionys, pamatę nesuinteresuotą, gryną meilę, gal kada nors susidomės ir krikščionybės tiesa, nors tos tiesos jiems tiesioginiai neskelbiant. Taip elgėsi žinomas atsiskyrėlis Saharoje Karolis de Foucauld, kuris, kaip "visų brolis", tenai savo artimo meilės darbais parodė, kad krikščio-

niškoji meilė ir tiesa yra dvynukės seserys. Juk ir Šv. Dvasia, Kristaus skelbiama kaip tiesos ir meilės Dvasia, tuo pagrindė tiesos ir meilės gyvą artimybę krikščionybėje.

MEILĖ GIMDO TIKĖJIMĄ

Šią tiesą jau galima buvo nujauti pirmoje šio straipsnio dalyje, nagrinėjant meilės ir tikėjimo giminingumą. Tasai giminingumas yra toksai gilus, kad krikščioniškąją Dievo ir artimo meilę galima pavadinti tikėjimo motina.

"Tikėjimas, jei jis neturėtų darbų, yra pats savyje miręs" — taip sako apaštalas Jokūbas, galvodamas apie gerus, o ypač artimo meilės darbus (Jok. 2, 17). Jei taip — jei šiai veikliai meilei užgesus, tikėjimas miršta — jei meilė jį palaikė, tai turime teisę visai logiškai tvirtinti, kad toji meilė tikėjimą ir gimdo (suprantama, kad čia galvojame apie meilę gamtine ir antgamtine prasme). Jei artimo meilės darbai prisideda prie tikėjimo gimimo sieloje, tai žmonių, kurie užsiima labdarybe, negalima vadinti netikinčiais, nors jie išoriniai tokie mums ir atrodytų. Jei jau galima būtų įtarti kurį nors žmogų ateizmu, tai tik kietaširdį, kurs nesujaudinamas jokio artimo vargo.

Krikščioniškoji artimo meilė gimdo tikėjimą ir artina žmogų prie Dievo jau tuo pačiu, kad ji yra išėjimas iš savęs į kitą, iš savo rūpesčių ir kančių į kito rūpesčius bei kančias. Išėjimas gi iš savęs į artimą jau yra susitikimas su Dievu ir jo tiesa (tik prisiminkime Kristaus žodžius: "Kiek kartų jūs tai padarėte vienam šitų mano mažiausiųjų brolių, man padarėte!" — Mat. 25, 40). Tuo tarpu savimeilė, atskirdama žmogų nuo kitų, panardina jį savam uždaruose, tai yra tamsybėse, todėl neleidžia pažinti nei kito žmogaus, nei Dievo. Tad savimeilės persunkti darbai aptamsina žmogaus dvasios pasaulį. Tad suprantama, kodėl šv. Jonas nuo Kryžiaus, reikalavo kiekvienam mūsų veiksmui Dievo meilės tyrumo, kad kiekvienas toksai veiksmas, kupinas šviesos, mus jungtų su Dievu. Visi mūsų veiksmai, anot jo, turi kilti iš dieviškos meilės, jei norime, kad juose nebūtų nei sutepties, nei tamsybių. Šias galias tiesas čia minimas mistikas yra trumpai išreiškęs žodžiais: "Išmintis įžengia į mus per meilę".

Norėdami kurį nors asmenį pažinti, turime suartėti su juo, dvasiniai susigiminiuoti, susidraugauti, nes tik tada jis atsivers visas su savo gyvenimo paslaptimis. Todėl ir Kristus, atsiverdamas tiems, kurie buvo pasidarę jam artimi, sakė: "Jūs aš pavadinau prieteliais, nes pasakiau jums viską, ką tik esu girdėjęs iš savo Tėvo" (Jon. 15, 15). Kitu atveju jis sakė: "Aš gerasis ganytojas, aš pažįstu savąsias ir *manosios pažįsta mane...* jūs netikite, nes nesate iš mano avių tarpo (Jon. 10, 14. 26 mano pabraukta — A. G.). Tad reikia per Dievo malonę-meilę tapti Dievo vaiku, kad galėtume giliau pažinti ir įtikėti. Juk abipusė meilė — tai raktai į vienas kito širdies paslaptis.

Ši meilės reikalingumą pažinimui ypač daug kartų įvairiais būdais yra skelbęs šv. Augustinas. Vėliau, viduramžiais, šv. Tomas Akviniėtis atstovavo minti, kad negalima mylėti, ko nepažįsti. Tų abiejų didžiųjų krikščionių mąstytojų tvirtinimus sutaikant, galima pasakyti, kad pradžioje reikia truputį pažinti, bent simpatiją pajusti, kad galėtume prie to asmens sustoti ir juo susidomėti, bet vėliau jau pati meilė, viena kitai atsiskleisdama, duoda gilesnį pažinimą.

Šv. Augustinas savo žinomoje knygoje *Soliloquia* (Pasikalbėjimai su savimi) šitaip maldauja Dievą: "Duok man širdį, kuri tave mąstyty". Tai reiškia: duok širdį, kuri mylėdama mąstyty apie tave, nes tik tuo būdu mano mąstymas giliau įsiskverbs į tavo paslaptis. Tad jei pažinimas ir didina meilę, tai meilė gilina pažinimą, nes per meilę mylėdamas asmuo pasidaro tiek įdomus, kad vis daugiau ir daugiau jį norima pažinti. Kitu atveju šv. Augustinas yra sakęs: "Kas myli, tas visada turi akis pakeltas į Dievą, kurį myli" — jis tuo norėjo pasakyti, kad per meilę, išsižiūrėdami į mylimą objektą, turime galimybės jį giliau pažinti. Iš čia ir jo išvada: "Kas gali pažinti, koks didelis gėris, jei jis jo neragauja? O jis jo neragauja, jei jo nemyli... Jei norite Dievą pažinti, mylėkite jį".

Ne kartą ir šv. Tomas skelbė, kad meilė gimdo pagilintą Dievo pažinimą, t. y. tikėjimą. Turime visą eilę jo posakių, kurie teigia, kad meilė su savim neša tikėjimo šviesą. Juk, anot jo, "viskas, kas mylima, (tam

tikra prasme— A. G.) yra mylinčiame". Tą tiesą apčiuopiamiau paaiškindamas, jis prideda Šv. Rašto tvirtinimą, kad "kas pasilieka meilėje, pasilieka Dievuje ir Dievas jame" (1 Jon. 4, 16). Reiškia, žmogaus siela, persisunkdama Dievu, gali geriausiai pažinti, nes meilė, gimdydama Dievą sieloje, joje nutiesia stipriausią tikėjimo pagrindą. Kitu atveju tas didysis teologas sako, kad "per meilę auga dvasinio tvarinio imlumo jėga"; tai reiškia, kad meilė padidina protinį pajėgumą. Todėl truputį vėliau jis tą mintį papildo tardamas, kad "per meilę tikėjimo aktas atbaigiamas, t. y. tampa pilnas ir tobulas. Dar kitu atveju šventasis tvirtina, kad tas tobuliau Dievą regės amžinybėje, kas daugiau jį mylės, nes, anot jo, kas labiau myli, tas daugiau ilgisi, o ilgesys besiilgintį tobuliau paruošia išsiilgtąjį priimti.

Darydami iš tų didžiųjų mąstytojų pareikštų minčių išvadą, galime saugiai tvirtinti, kad per meilę žmogus labiau prisiartina prie Dievo ir giliau išvelgia į jo paslaptį. Juk meilė yra toji telkianti ir dėmesį sukaupianti jėga, kuri žmogų pakreipia nuo daugelio į vieną... Meilė, sukoncentruodama dvasios galias į vieną, įgalina tą vieną giliau pažinti.

Meilės pirmavimą tikėjime įrodo mistika ir mistikų raštai. Religinė mistika yra Dievo pažinimas per meilę, kuri išgyvenama aukštesnių laipsnių maldoje. Tos meilės našumą bei vaisingumą tikėjimo klausimais įrodo mistikų raštai. Skaitydamas juos, pajunti, kad dieviškos tiesos jiems nėra abstrakčios nei negyvenimiškos, bet jų pačių išgyventa tikrovė. Todėl kai kurie jų, net be teologinio išsilavinimo, galėjo tikėjimo klausimais pamokyti ir didžiuosius teologus. Vertindami meilės vaidmenį tikėjime, mistikai galėjo sakyti: "Meilė Dievui — tai mūsų Dievo pažinimas" (Vilhelmas Saint-Thierry) arba "Dievą pažinti, jo nemylint, tai tas pat, kaip visai Dievo nepažinti", nes "niekas nepažįsta pilnai, jei nemyli tobulai" (šv. Bernardas). Jų daugelio įsitikinimu, Dievas gali būti ne tiek galvojamas, kiek mylimas, ir jei kuris žmogus Dievo nemyli ir jo nesiilgi, tai, praktiškai imant, Dievas tokiam neegzistuoja. Gyva Tikrove jis virsta tik per meilę.

ARŪNO ZAILSKO KALNŲ PORTRETAI

"MAN NORISI parodyti žmogaus rankos nepalietą Dievo kūrybą... ne gėles, ne detales, bet Dievo sukurtą pasauli didingomis formomis — kalnus... tokius, kokie jie yra — visumoje... Mano nuotraukose žmonių dažniausiai nėra, nes paprastai (ten) jų nėra," prisipažino Arūnas Zailskas. Jis vadovauja Prudential apdraudos kompanijos Illinois-Indiana viešųjų santykių sekcijai ir redaguoja kompanijos laikraštį, "The Mid-American". Atostogas kasmet praleidžia savo pamėgtuose kalnuose. Jo ryžtu nugalėtų ar bent jo foto kamera "įamžintų" kalnų nuotraukomis iliustruojame šį "L. L." numerį (231, 239, 241-243, 250 — Colorado Rockies; 244 — Stuardo kalnų virtinė Washingtono valstybėj). Scenic photos (c) 1968 by Arūnas Zailskas.

Dar reikia pridėti, kad meilė ne tik gimdo tikėjimą tame, kurs myli, bet didelė meilė, giliai įsitikinusi religine tiesa ir tą tiesą kitiems skelbdama, prisideda prie tos meilės lydimos tiesos gimimo ir kitų sielose. Juk patirtis rodo, kad nėra tas pats kurią nors tiesą pažinti ir skelbti, arba, antra vertus, tą pažintą tiesą mylėti ir skleisti. Šiuo antruoju atveju meilė pažinimo įsitikinimą

pagilindama, jam suteikia tos smingamosios galios, kuri kitus įtikina ir palenkia juos tą tiesą priimti. Todėl ir dr. J. Girnius, teisingai nurodęs, kad atsiskleidimas Dievo — "Nebaigiamos Meilės" ir žmogaus "angažavimasis mylėti Dievą" eina lygiagrečiai, drauge tvirtina, kad "niekuo žmogus giliau neliudija Dievo, kaip meile" (*Idealas ir laikas*).

SKONIS IR SAIKAS MŪSŲ LAIKYSENOJE

Ar nekapituliuojame

prieš suprastintą

kasdienybę?

STASYS YLA

Lietuvis nėra formalistas, kaip prancūzas ar lenkas. Čia formalizmu norėtume vadinti pernelyg jautrų etiketo bei mandagumo paisymą tarpasmeniniuose santykiuose. Lietuviai svetimai dirbtinė poza ir oficiali, apskaičiuota laikysena. Lietuvis nesilanksto, nesaldžiažodžiauja ir kartu nereikalauja, kad kiti jam lankstytųsi, jį pernelyg "šėnavotų". Tačiau lietuviui būdinga jausti saiką, skonį, darnumą. Šitai pastebi ypač kitataučiai, susidūrę net su paprastu mūsų liaudies žmogumi. Vienas Švedijos muziejaus direktorius, lankęs, stebėjęs Dzūkiją ir Sudūvą, kitados mūsų kaimiečius pavadino natūraliais aristokratais. Tą aristokratiškumą apibūdino savigarpa, orumu ir laikysenos paprastumu.

Etiketo formos yra tik išraiška, turinti savo vertę tada, kai žmogus jaučia natūralias savo laikysenos ribas. Formų reikalas yra daugiau miestų kultūros ir apšvietos žmonių dalykas, ir čia nesunku pastebėti skirtumą, kur formos praturtina skonio, saiko, darnos jutimą, o kur jį sumenkina, sužaloja, pakeičia. Lietuvis kaimietis kartais šaipėsi iš tokių miesčionių, kurie formomis dangstė savo tuštumą. Ir miestų kultūroje vartojamas humoras dažnai plaka perdėtą formiškumą, kuris nebeišreiškia žmogiškos laikysenos vertybių.

Jausti savo laikysenos ribas, vartojant daugiau ar mažiau formų, vis dėlto priklauso žmogiškosios kultūros lygiui ir saviauklos bei ugdymo laipsniui. Deja, mes gyvename toki laikotarpį, kada ugdymui ir saviauklai nebeskiriama dėmesio nei mokyklose, nei raštuose, nei viešajame gyvenime. Šis laikmetis ženklina išsivadavimą iš laikysenos uniformiškumo. Šiandien nebestebina jokia keistenybė, vadinama individualumu ar asmeniniu skoniu. Tačiau uniformiškumas ateina kitu keliu — su naujom madom, naujais aprangos, šukuosenos ar plaukų nešiosenos stiliais.

Mes nesame išskirti ir nenorime išsiskirti iš aplinkos ir laiko apraiškų. Šito labiausiai nenori jaunimas, ir jis susiduria su vyresniųjų nepritarimu. Tačiau ir vyresnieji kartais nebežino, kam pritarti ir ką laikyti geru skoniu. Sąmyšis bręsta ir turi savo šaknis ne tik aplinkoje, bet ir šeimos gyvenimo kintančioj padėty. Šeimos namai, nors vis dar įrengiami sena tvarka, virsta pusiau viešbučiu ar užkandine. Namuose tebėra salionai ir valgomieji, bet jie nebenaudojami. Salionų baldai apdengiami plastika, kad nedulkėtų; aplink valgomąjį stalą išrikiuotos kėdės nepajudinamos ištaisais mėnesiais.

Namų gyvenimas telkiasi virtuvėj ir rūsy. Vienur pavalgom, kas sau, greitosiomis, kitur renkamės žiūrėti televizijos, žaisti su vaikais, lyginti skalbinius, siūti.

Virtuvė ir rūsys neįtampa kuria neformalią, šeimynišką, laisvą atmosferą, kuriai ir nesvarbu, kaip mes laikomės. Virtuvė ir rūsys, kaip užkandinė ar restoranas, nereikalauja iš mūsų bendrų laikysenos normų, didesnio apsitvarkymo, susiderinimo su kitais. Ir kai stebi vaikus, jaunuolius, o kartais ir tėvus tokiose vietose, kaip stovyklos, tuoj gali išskirti, kas jų dar turi bendrus valgomuosius ir salionų gyvenimą, o kas atėjo tiesiai iš virtuvės ar rūsio. Daugelis gerų, inteligentiškų vaikų nebežino, kaip elgtis prie bendro stalo — ir tai, deja, ne jų kaltė.

Valgomasis ir salionas tam ir yra buvę miesčionių bei šviesuolių namuose, kad juose skleistųsi sutelktinis šeimos, o progomis šeimos ir svečių bendravimas. Šios patalpos perkelia į iškilmingesnį, oficialesnį,

pakilnesnį laikysenos laipsnį. Kas tinka virtuvėj ar rūsy, paprastai netinka prie bendro stalo ar salione. Vaikai tuo būdu patiria ir išmoksta skirti situacijas, įgyja lankstumo pereiti iš paprastos padėties į pakilesnę, arba atvirkščiai.

Šito ir pasigendama stovyklose, kur yra dvi pusės — virtuvinė ir salioninė. Vienoki reikalavimai aprangai ir laikysenai yra sporto aikštėse, užsiėmimų patalpose, kieme; kitoki — valgykloje, pamaldų ir iškilmingų posėdžių vietose. Jaunimas pats iš savęs nebeskiria tų dalykų. Jis eina suveltai drabužiais, dulkinais batais, išdriksiais plaukais, nerangia laikysena į vėliavos pakėlimą, į iškilmingą posėdį ir eitų į pamaldas, jeigu vadovai leistų. Tačiau ir neleisti būna sunku, tiesiog reikia kovoti. Kur tačiau be jokios kovos jaunimas dar stengiasi būti tvarkoj, tai ruošdamasis šokiams. Čia jis, toj pačioj stovykloj, pasipuošia elegantiškai ir gerai apsižiūri prieš veidrodžius. Panašiai daro ir jų tėvai, sakysim, eidami į balių ar koncertą. Visur kitur jau nebe taip svarbu, kaip apsirengsi ir laikysiesi, tarsi būtų tik du skonio reikalavimų poliai — virtuvės bei rūsių ir šokių bei koncertų salės. O reikalavimų skalė yra žymiai platesnė ir, deja, ji nebepaisoma mūsų sąlygose.

Imkime kitus reiškinius, sakysim, aprangos srityje. Naminis skonis, o gal daugiau patogumas leidžia tėvams ir vaikams lengviau, laisviau, plikiau rengtis, ypač vasarą. Savo šeimoj, savo namuos, berods, tai būtų suprantama, nors ir tai tik virtuvinėse ir rūsinėse patalpose arba savo asmeniškame darbo kambary, bet ne prie bendro pietų stalo ar salione. Tačiau šitaip pasirengus priimti pas save svečius arba patiems tokioj aprangoj išriedėti iš automobilio, atvykus pas kitus svečiuosna, darosi kažkas neskanu. Galima įsivaizduoti, kaip jaučiasi vienuolės ar vienuoliai, kai šitokioj aprangoj tėvai su vaikais vaikšto — apžiūri jų sodybas, užaina į svečių kambarį. Žmonės, matę Europą ir kartais mėgstą pasididžiuoti savo europiniu panašumu prieš amerikiečius, nepastebi, kad amerikiečiai ne taip jau visur leidžia rodytis be tinkamos aprangos.

Šeimyninis familiarumas, glaudumas,

nebesivaržymas braunasi visur, nesvarbu kokios apimties grupėje bebūtume — mažoj ar didelėj, privačioj ar oficialioj. Kas dar leistina mažam, privačiam rūsy, tai darosi neskoninga viešuose šokiuose, stovyklose, suvažiavimuose, kur reikia orumo, pagarbumo ir santūrumo. Šito neskiria gal daugiau jauni žmonės, ypač kai kurios mergaitės, matyt, prisiziūrėjusios ne per daug gerų pavyzdžių televizijoje ar kitose šokių salėse. Toli gražu to negalima pasakyti apie visą mūsų jaunimą. Bet visiems jauniems darosi svetima skoningai sėdėti per posėdžius, susirinkimus. Daugelio rankos ir kojos taip tabaluoja, išsidraiko, kad tarsi jie būtų savame poilsio kambary, o ne viešoj vietoj.

Šie reiškiniai rodo vieną paradoksą. Mes pasiekėme gana aukštą išsikūrimo lygį, turime puošnesnius butus su gerai apstatytais salionais ir valgomaisiais, bet mes jų neišnaudojome savo kultūriniam lygiui išlaikyti. Kapituliuojame prieš suprastintą kasdienybę. Su tuo mes prarandam dalį žmogiškųjų jutimų, o kartu neparengiam jaunimo gyvenimui. Argi jie norės palikti mūsų padėty, pasiekę aukštųjų profesijų? Ar jie nevyks į Europą, kaip dabar kad daugelis vyksta į įvairias mokslininkų konferencijas ar kitus kraštus tarnyboms? Geras skonis puoselėjimas pirmiausia šeimoje — ir kaip jausis jo neįsigijusieji prieš kitus, jį turinčius?

Jaunimas, atrodo, norėtų daugiau pajauti gero skonio ir šio to geresnio išmokti, jei jam būtų sudarytos progos. Teko būti liudininku tokių dalinių progų, kur, pasimokęs, supratęs reikalą jaunimas pasirodė šauniai ir pats pasijuto, lyg save praaugęs, savo vertę pajutęs ir kitiems savo tikrąją vertę parodęs.

Kol mūsų gyvenimas banguoja pasinešimais į vieną ar kitą, nors ir neaštrų kraštutinumą, gal būtų dar nevēlu atkreipti dėmesį į čia iškeltą klausimą. Jis svarbus ne vien dėl to, kad mums gresia kultūros primityvėjimo pavojus. Svarbus, manding, dėl tų žmogiškų nuostolių, kurių patiria šeimos ir jose bręstantis jaunimas. Bet šis reikalas nepaliktinas tik šeimoms, nes jaunimas turi kai ką daugiau gauti organizacijose ir jų stovyklose.

KAI KANKLES TIK BANDAI TU PALIEST

GRAŽINA TULAUSKAITĖ

PUTINAI

*Negaliu daugiau paeiti —
Čia sustokim būtinai.
Ko išbalo kaip mergaitės,
Kaip balandžiai — putinai?*

*Kai sušvilps ruduo, balandžiai
Kažin kur visi išskris.
Tu stebėsies — krūme žaidžia
Liepsnomis rudens ugnis.*

*Ar ne mes, ne mes taip žydīm
Kaip baltieji putinai,
Kad papuoštum kelią didį
Ir kad degtum amžinai?*

LIETUVOS AGUONAI

*Taip džiaugiuos, kad lyg dangų parodai
Mum krašteli savosios širdies:
Tau dainuojant, pražysta čia sodai,
Kai kankles tik bandai tu paliest.*

*Juk ir upės nemoka tekėti,
Išvartytos iš savo vagos —
Nežinojau, ar žydi saulėti,
Ar dar sodai žydės Lietuvos.*

*O dainoj tu tokia pasirodai
Ir šviesi, ir drąsi, ir jauna...
Pas tave, kai dainuoja ten sodai,
Naktį bėgčiau audroj tekina.*

*Tave myliu kaip lauko aguoną,
Degant saulei širdim atvira —
Kai saulėlydis dega raudonas,
Širdyje mano skamba giedra.*

MOTINOS SKUNDAS

*Kad tu būtum pridėjusi ranką
Prie taip degančios mano kaktos,
Kai matei, kad gyvybė jau senka —
Kad tu būtum pridėjusi ranką.*

*Kad vandens man paduotum bent lašą
Bent suvilgyt suskirdusioms lūpoms,
Kai užgėstančios akys to prašė —
Tik vandens kad paduotumei lašą.*

*Kad pagalvę man būtum pataisius,
Kai galvos negalėjau pakelti —
Mano žaizdos nedegtų taip baisiai,
Kad pagalvę man būtum pataisius.*

*Aš galėjau užtrokšti nuo rožių,
Kada laukiau tik tavo maldos,
Nuoširdžios ir tylios, kai atrodžiau,
Kad baigiu jau užtrokšti nuo rožių.*

K.J.P.

VYNUOGIŲ KEKĖ

*Tu man atnešei vynuogių kekę
Per **savas** vardines.
Mano žvilgsniai jau buvo išsekę
Besidairant, kur saulė vėl švies.*

*O antradienį snigo ir pustė,
Šėlo tokia baisi dargana...
Vieno žodžio ir širdžiai pabusti
Ir pavasariui grįžti gana.*

*Kai man atnešei vynuogių kekę
Per **savas** vardines,
Aš žiūriu — paukščiai grįžtantys lekia —
Baisiai skuba pasveikint tavęs.*

Gražina Tulauskaitė (Babrauskienė), gyvenanti Cicero, III. (JAV), yra išleidusi savo eilėraščių rinkinius tėvynėj ir tremty. Pirmieji jos eilėraščiai buvo atspausdinti 1924 metais.

PASTANGOS SIEKIANT LIETUVOS LAISVĖS - IV

MYKOLAS KRUPAVIČIUS

2. LIETUVOS DEMOKRATŲ PARTIJA

Ši partija pradžioje vadinosi Lietuvių Demokratų partija, o nuo 1905 metų Lietuvos Dem. partija. Kaip krikščionių demokratų partijos protėvis buvo *Žemaičių ir Lietuvosninkų Apžvalga*, pradėjusi eiti 1890 m., taip LDP protėvis buvo *Varpas*, pradėjęs eiti 1895 metais. Tad šiuo metu gimė potencialinio periodo LDP. Į aktualinį periodą įėjo 1902 m., kai Dabikinės varpininkų suvažiavime nutarė steigti minėtu vardu partiją ir pavedė komisijai parengti programą. Šioj programoj buvo reikalaujama Lietuvai autonomija. Tai šių dienų reikalavimas ir siekimas. Galutinis ateities partijos tikslas buvo programoje taip nusakytas:

"Laisva ir nepriklausoma kitoms tautoms ir viešpatystėms Lietuva — tai tolimasis siekis mūsų LDP." Ši programa ar, teisingiau sakant, programos projektas buvo išspausdintas *Varpo* 12 nr. 1903 m. LDP atstovų suvažiavime, įvykusiame Vilniuje Jono Vileišio bute, tarp kitų klausimų buvo svarstomas ir partijos 1902 m. parengtos programos projektas. Tačiau, nepriėjus vienos nuomonės, programa nebuvo priimta. Buvo priimtos ir paskelbtos *Varpo* 1903 m. 9-10 nr. trys tezės. Jų tarpe ir tokia: "LDP idealas yra liuosa ir savo etnografinėse ribose neprigulinti nuo kitų viešpatysčių ir tautų Lietuva, pačių gyventojų valdoma slapčių, betarpišku, visuotiniu, paremtu ant lygybės pamato balsavimu".

1904 m. įvyko LDP suvažiavimas Aleksandrovo dvare. Bet šio suvažiavimo net protokolas nebuvo surašytas. Programos klausimas ir čia nebuvo išspręstas. 1906 m. buvo priimta programa ir atskiru leidiniu paskelbta. Ją parengė K. Grinius, J. Vileišis ir P. Višinskis. Lietuvos laisvės reikalu paskelbė mintis, kurios buvo partijos anksčiau skelbiamos, būtent: "Partijos idealas —

laisva, niekam nepriklausanti demokratiška Lietuvos Respublika su teisingu turtų padalinimu, suvienyta su kaimyniškėmis demokratiškėmis valstijomis federacijos ryšiais, o artimesnis gi partijos tikslas — plati demokratiška etnografiškos Lietuvos autonomija su Seimu Vilniuje, be skirtumo tautos, tikėjimo ir lyties". Čia LDP pirmu kartu pasisakė už federaciją su kaimyniškėmis valstybėmis.

Tais pačiais 1906 m., renkant Valstybės Dūmą, Kauno LDP skyrius paskelbė savo reikalavimų 8 punktus. Jų tarpe buvo ir toks reikalavimas: "Kad Lietuvai būtų duota koplčiausia savivalda". Patekę į Valstybės Dūmą, LDP nariai Dūmai įteikė tokį ne reikalavimą, bet pageidavimą: "Kad Valstybės Dūma pamatiniais valstybės įstatymais pritartų Lietuvai autonomiją su Seimu Vilniuje..."

1912 m. Vilniuje buvo sušaukta LDP konferencija. Joje buvo naujai svarstoma partijos programa. Jai parengti išrinkta komisija, kurioje daugiausia dirbo Albinas Rimka. Programos projektas buvo paskelbtas 1914 m. *Varpo* 3 nr. Ji su mažomis pataisomis buvo priimta 1914 m. konferencijoje Vilniuje. Lietuvos laisvės reikalas nusakytas joje labai neaiškiai: "Politikoje — tautų tolerancija, kurion lygiomis teisėmis ir lygiomis pareigomis įeina ir laisva demokratiška Lietuva". Kiek šviesos įneša to reikalavimo aiškinimas, kai toliau konkretina Lietuvos autonomijos politinius, kultūrinius ir ekonominius reikalus (*Lietuvos Enciklopedija*, str. "Lietuvos Demokratų partija", 111 psl. ir toliau).

Vienas LDP šulų ir 1914 m. partijos programos redaktorių Albinas Rimka savo knygelėje "Lietuvių tautos klausimas Europos karės metu" (1915 m. Niujorke) plačiai rašo apie LDP partiją. "Visai aiškiai savo politiškai - tautiškuosius idealus ir artimuosius reikalavimus tuo tarpu — kaip organizuota sriovė — yra apsisprendusi Lietuvos demokratų partija. Ši sriovė pirmuose savo programos projektuose... stovėjo už Lietuvos respubliką. 1906 m. pataisytoje programoje išreikšta federacijos idealas, bet dar ne visai aiškiai, ir iš žodžių "laisva niekam nepriklausoma Lietuva" galima dar padaryti išvadą, būsią svajojama apie Lietuvos ne-

priklausomybę. Bst šiems visiems nesusipratimams galą padarė šių 1914 m. Lietuvos demokratų partijos suvažiavimas. To suvažiavimo galutinai priimtoje programoje aiškiai pabrėžta, kad tolimasis demokratų partijos politiškai-tautiškas idealas yra — federacinis sutvarkymas, kurin lygiomis teisėmis ir lygiomis pareigomis įeina ir demokratiška Lietuva (cituoju A. R. iš atminties), o artimesnis partijos tikslas — plati demokratiška etnografiškos Lietuvos autonomija su seimu Vilniuje, išrinktu visuotinu, slaptu, betarpiu ir lygiu balsavimu, be skirtumo lyties, tikėjimo, kilties ir tautos, pagal proporcingos sistemos.

Taigi tolimuoju savo idealu pasistačiusi federacinį sutvarkymą, o artimesniu tikslu — demokratišką etnografiškos Lietuvos autonomiją, Lietuvos demokratų partija tuo pačiu visiškai išmetė iš savo programos Lietuvos neprigulmybės idealą — ne iš nesusipratimo ar neapsiskaitymo, bet gerai dalyką apsvarsčiusi ir įsitikinusi, kad prie dabartinio surėdymo visai neprigulminga Lietuva išsilaikyti negalėtų ir dėl to jai dabar gali būti naudingiausia autonomija; o ateityje, kuomet sąlygos atsimainys, tai geriausia galės plėtotis federacija" (48-49 psl.).

Kas Lietuvai naudingiausia šiuo metu? A. Rimka šiam klausimui skiria savo knygelę net 10 psl. — nuo 55 ligi 66. Pirmiausia jis išnagrinėja terminų savivaldybė, neprigulmybė ir autonomija prasmę ir paskui po ilgesnio argumentavimo daro išvadą. Čia pravers pažymėti, kad anais laikais dažnai ne tik gyvoje kalboje, bet ir spaudoje savivaldybę ir autonomiją laikė sinonimais, vienreikšmiais terminais. Tų terminų neskyrė ir LDP žmonės. Jau minėtas LDP Kauo skyrius rašte, skirtame lietuviškai visuomenei, skelbia savo reikalavimų tarpe: "Kad Lietuvai būtų duota koplečiausia savivalda, o Dūmai skirtame rašte savivaldą pakeičia autonomija". Albinas Rimka savivaldą skiria nuo autonomijos ir ją laiko Lietuvai nepriimtina. Išnagrinėjęs ir plačiai argumentais parėmęs savo galutinę išvadą apie neprigulmybės terminą, A. Rimka skelbia tokią išvadą: "Dėl visų šitų ir dar dėl kitų čia nemintų priežasčių Lietuvos neprigulmybė dabartinėse sąlygose lietuvių tautai galėtų atnešti daugiau bėdos ne

kai naudos" (60 psl.). Skyrių apie neprigulmybę A. Rimka taip baigia: "Prie dabartinio visuomenės gyvenimo sutvarkymo, prie niekuo nereguliuojamų lenktynių, kurios yra išsigimę į varžytines, — mažesnėms ir silpnesnėms tautoms ir yra geriausias išėjimas priklausyti didelei ir galingai valstybei, kuri savo gamtos turtų įvairumu ir pajėgų didumu gali atsispirti kitų didelių tautų ar valstybių grobimo politikai. Reikia tik, kad tokių mažų ir priklausomų tautelių individualiniai reikalai būtų tinkamai aprūpinti" (62 psl.).

Autonomijos skyriuje A. Rimka paminėjęs anų laikų kraštus, turėjusius autonomijos teises, kaip Suomija Rusijos ribose, Zelandija — Anglijos, Bavarija, Vestfalija, Saksai ir kiti — Vokietijos, rašo: "Tokia plati autonomija reikalinga ir mums lietuviams" (63 psl.). "Taip dalykams esant mūsų tautos ir kultūros reikalai ne tik nenukentėtų, bet dar galėtų būti geriau aprūpinti, negu esant Lietuvai visai neprigulmingai" (64 psl.).

Bus naudinga grįžti prie Petrapilio lietuvių seimo 1917 m. Šių straipsnių serijos pirmame skyriuje "Katalikai" savais žodžiais atpasakojau (pilno teksto nepavyko surasti) liaudininkų lyderio M. Sleževičiaus kalbą, kurią jis pasakė Seimo salėje. Jis, kaip esu minėjęs, palaikė ne savųjų-kairiųjų rezoliuciją, bet vadinamą nepriklausomybinių bloko, kuris reikalavo dabar, nelaukiant Steigiamojo Seimo, paskelbti Lietuvą nepriklausoma valstybe. Už tai jį ir kitus tos minties žmones 1917. IX. 14 Socialistų liaudininkų partijos konferencija nutarė pašalinti iš partijos. Tada jis suorganizavo Socialistų liaudininkų demokratų partiją ir 1918 m. Voroneže leistajame *Varpe* rašė: "Kalbėdami dėl Lietuvos ateities, visuomet atsiminkime vieną dalyką: tokie istorijos momentai nesikartoja kasmet, kas dešimts metų ar kas šimtmetis. Jei kada nors galime įsigyti Lietuvos nepriklausomybę, tai tik dabar. Išsikovoję Lietuvai nepriklausomybę, visuomet spėsime arba jos išsižadėti arba tik dalimi prisidėdami prie kurios nors kaimyninės valstybės ir pasilikdami sau tik savarankiškumą" (*Lietuvos Enciklopedija*, XXVIII tomas, 140 psl.).

(*Tęsinys sekančiame numeryje.*)

JAUNYSTĖ

JAUNIMAS IR RELIGIJA

Įvadą parašė, jaunimo pasisakymus surinko bei išvadas parengė Irena Kairytė ir Irma Laisvėnaitė. I. Kairytė dirba prie elektroninių mikroskopų Illinois Universiteto biologijos tyrinėjimų laboratorijose, o I. Laisvėnaitė mokytojauja Harperio aukštesniojoje mokykloje, Čikagoje. Atsakymai į klausimus "Kodėl jaunimas atsitolina nuo Bažnyčios" ir "Ką šių dienų jaunimas turi gero, kas jungia arba galėtų jungti su krikščionyste" yra suglaustai perduoti iš diskusijų, įvykusių katalikų - evangelistų ratelio susirinkime kovo 31 d. Čikagoje.

Įvadas

Stebėdami mūsų laikus ir ieškodami pagrindinių bruožų, kurie nusakytų šių dienų dvasia, matome, kad visuotiniausias reiškinys yra nerimas ir keitimasis. Vertybių pervertinimas, mokslo atsiekimai, technologijos pažanga, socialinių institucijų pasikeitimas sudaro tą realybę, kurioje mes gyvename. Ir šitame pasaulyje gyvena jaunas šių dienų žmogus. Kai stebime jį, stovintį įdėjų, išpūdžių ir išgyvenimų sukuryje, ieškantį atsakymų į pačius giliausius buities klausimus, norisi jį paklausti poros klausimų, liečiančių jo žvilgsnį į krikščionybę ir jo santykius su žmonėmis bei pasauliu. Į tuos klausimus atsakė jaunimas. Sie pasisakymai gal ir neatstovauja bendro jaunimo nusiteikimo. Vis dėlto jie laikytini galvojančio jaunimo svaria nuomone.

Ko jaunimas tikisi iš krikščionybės?

"Padėkite mums gražinti Kristų į žmonių tarpą. Mums nereikia struktūros. Mums reikia Dievo".

"Mes (jaunimas) suprantame, kad mes ieškome tikėjimo".

"Religija turi daug reikšmės šių dienų jaunimui, nežiūrint, kad pasaulis to nepastebi. Tik daug žalos padarė ir privedė prie cinizmo įvairių denominacijų bažnyčios, nesugebėdamos prasmingai jaunimui perduoti tikėjimo".

"Religija dieviška — nereikia išorinių formų. Tarp formų jaunimas nemato esmės".

"Tikiu, bet noriu, kad mano tikėjimas būtų išmintingas."

"Mums duota daugiau laisvės, negu buvo prieš tai, todėl mes keliame klausimus, liečiančius religiją, bet tuo būdu mes giliau pažįstame pačią krikščionybę. Šita generacija myli savo artimą ir Kristų, ji sukilo prieš tokį tikėjimo supratimą, kuris pasireiškia tik abstinencija penktadieniais ir mišių išklausymu sekmadieniais".

"Jeigu ieškome priežasčių, kodėl jaunimas nesuvokė krikščionybės esmės, tai nėra jo kaltė. Jis mato, kaip gyvenime ji yra praktikuojama, palyginus su tai, kokie idealai yra Bažnyčios skelbiami. Todėl jaunimas kelia klausimą dėl faktų, bet ne dėl teorijos".

Kokie jaunimo ryšiai su kitais žmonėmis ir pasauliu?

"Mano generacija daug aktyviau dalyvauja ir veikia: dalyvauja specialiose programose, renka pinigus, jungiasi į Taikos Korpusą".

"Mes esame gyvi ir nebijome žmogiškų ryšių ir bendruomeniškesnio dalyvavimo. Mūsų generacija šaukiasi pasišventusių, drąsių vadovų, kurie galėtų mums vadovauti ir panaudoti mūsų nepaprastą gyvasitumą".

"Jaunimas siekia geresnio pasaulio, ky-la prieš neteisingumą".

"Tikėjimas, kurio aš siekiu, tai nėra pasisakymas, kad aš tikiu, bet įrodymas pačiu mano gyvenimu, ką aš tikiu. Žodžiuose mano akys mato dalinę tiesą, bet jos troškta pilnutinės tiesos, kuri pasireiškia veikime".

Jaunimo santykis su žmogumi ir pasauliu atsispindi ir jo liturgijos supratime. Įdo-

miai tai aiškina vienas profesorius metodistų seminarijoje. Jaunimas, užaugęs komunikacijos revoliucijos įtakoje, ypač televizijoje, kitaip žiūri į pasaulį; jiems svarbu ne žodis, bet vyksmas, todėl kyla konfliktas garbinimo formų supratime. Jaunas žmogus, išgyvenęs veiksmą, kitą žmogų bei bendruomeninį ryšį, nepritampa prie tradicinių formų.

Diskusijos

Kodėl jaunimas atsitolina nuo Bažnyčios?

Irma Laisvėnaitė: Jaunimas atsitolina nuo Bažnyčios, nes atsitolina nuo autoriteto. Viskam stato klaustuką.

Erika Dilytė: Savo apeigomis Bažnyčia dažnai neduoda nieko dvasinio. Į jas jaunimas kartais teateina vien iš baimės.

Valteris Bendikas: Bažnyčioj neretai pamokslai yra neįtikinantys. Europoj gal ir geriau kai kur: ten ir jaunimas labiau tikintis, ne toks abejojantis.

Rimas Pauliukonis: Parapijose dvasininkų ryšiai su jaunimu yra per menki. Iš viso, jauniems vien sakoma, tačiau tik tada, kai vyksta dialogas, jie yra linkę labiau klausyti.

Kun. Kęstutis Trimakas: Vyresnėje kartoje yra skilimas tarp krikščioniško idealo ir gyvenimo, tarp idėjų ir tikrovės; gyvenime jie nevykdė ir nevykdo, ką turėtų, jei tikrai tikėtų. Tas skilimas iššaukia kitą skilimą: tai jaunimo atsiskyrimas nuo vyresnės kartos ir nuo jos tariamai išpažintų, bet nevykdomų tiesų.

Valteris Bendikas: Religija ne bažnyčioj sėdėti, o kunigai — ne davatkomis pamokslus kartoti.

Kun. Povilas Dilys: Su jaunyste baigtas vienas gyvenimo laikotarpis. Staiga pasibaigia ir reikalas klausyti: nebėr autoriteto... Taip pat jaunimas laukia veiksmo iš Bažnyčios... Bet juk Bažnyčia ir veikia.

Eugenius Gerulis: Pirma, tėvai piešia vaikams negatyvų Dievo vaizdą. Dėl to vaikai nepajunta

Dievo gerumo. Antra, tėvai (o taip pat vienuolės mokykloje) dažnai per prievartą vaikams bruka pamaldumą — tai sukelia pasipriešinimą. Per tikybos pamokas tik pasako, pasako — ir tylėk. Daug geriau, kai daroma, kaip kad vienas jaunas kunigas darė: išdėstydavo, o paskui leisdavo diskusijas. Arba sakydavo: “Vaikai, sukurkime rytmečio maldą”. Tada jausdavomės dalimi, kad mes gyvi žmonės, ne robotai.

Kun. Kęstutis Trimakas: Kadangi kalbame ypač apie universitetus lankančius studentus, tai verta dar paminėti intelektualines abejones, kurios kyla arba savaime intelektualiniai bręstant, arba sukeliama profesorių, knygų bei aplinkos. Abejonėms kilus, ne visi jas bando išsiaiškinti. Neišspręstos abejonės ardo tikėjimą, nes griaužia jo pagrindus.

Ką šių dienų jaunimas turi gero, kas jungia arba galėtų jungti su krikščionybe?

Kun. Kęstutis Trimakas: Jaunime yra nemaža nuoširdaus atvirumo: jie pasisako prieš fariziejškumą ir ieško tiesos.

Kun. Povilas Dilys: Jaunimas, pvz. Vokietijoje, yra susidomėjęs socialiniais klausimais, nori pasaulį geriau sutvarkyti.

Eugenius Gerulis: Jaunimas domisi tuo, kas juos liečia. Tihamer Toth naudojo tinkamą metodą: jis liesdavo jaunimo aktualius klausimus

Išvados

Iš šių pasisakymų mes sprendžiame, kad šių laikų jaunas žmogus yra racionalus, išaugintas griežtųjų mokslų metodu. Jis negali besąlyginiai priimti autoriteto, jis stato klausimus ir reikalauja racionalaus atsakymo. Tai mes matome ne tik mokyklų ribose, bet ir visose kitose gyvenimo srityse.

Akademinis jaunimas yra ypatingai jautrus autoriteto primetimui. Ir jei kas pareiškia žinąs atsakymus, ypatingai liečiančius Dievą, jiems tada toks teigimas pasidaro įtartinas. Gal todėl ir *Camus* pasidarė jų tarpe toks populiarus, nes jis santyki tarp Dievo ir žmogaus pateikia tik žmogaus klausimus, atsakymų jis nežino. Jie yra įsitikinę, kad moraliniai sprendimai, taip kaip ir klausimai apie Dievą, reikalauja ypatingos rizikos.

Todėl kai kurie teologai siūlo, kad šiandien teologinė sąvoka apsiribotų. Jie teigia.

savo knygoje, pvz. “Jaunimo kovos”, “Jaunimo religija”, “Jaunimo mokslas”...

Irma Laisvėnaitė: Pažymėtinas jaunimo atvirumas pasauliui. Jie renka aukas, važiuoja į kitus kraštus, kaip pvz. į Taikos Korpusą.

Rimas Pauliukonis: Taip, jaunimui nusibodo kalbos: jie nori darbų.

Eugenius Gerulis: Yra tikrai gražių pavyzdžių: jauni žmonės per Kalėdas aplanko ligonius, jiems padainuoja, atneša gėlių ir kt.

Erika Dilytė: Tai kaip tik įrodo, kad šiais laikais jaunimas ieško Dievo per veiksmą.

Eugenius Gerulis: Jaunimui nusibodo tvarka: jie nori naujų metodų apreiškimui perteikti. Šiais laikais linkstama į regimą, ne girdimą apreiškimo priėjimą.

Kun. Kęstutis Trimakas: Jaunuoliuose daug dvilypumo: štai jie nuoširdžiai ieško, štai vėl užsikerta. Štai bijo kitiems atsiverti, štai vėl nori intymumo, kad į juos asmeniškai atsižvelgtų. Kad jie patirtų intymaus ir asmeninio jaukumo krikščionybė, jiems reikalingos jų dvasią atitinkančios religinės pamaldos nedideliuose būreliuose.

Valteris Bendikas: Gal Bažnyčia nebepajėgia uždegti jaunimo.

Rimas Pauliukonis: Jaunimas ieško autoriteto, bet savo sąlygom: ne direktyvų iš viršaus, bet asmenybės, kuri būtų su jais.

kad šių dienų jaunimas ieško tikėjimo, kurį jie galėtų logiškai priimti. Dievo ilgesio nepatenkina nei tradicinis tikėjimas, nei jį griauančios srovės. Religijos padėtis yra labai komplikuoja. Mes turime pripažinti, kad mes visų atsakymų neturime, ir todėl tiesos ieškojimas yra būtinas, ir visi turėtų į šį darbą įsijungti.

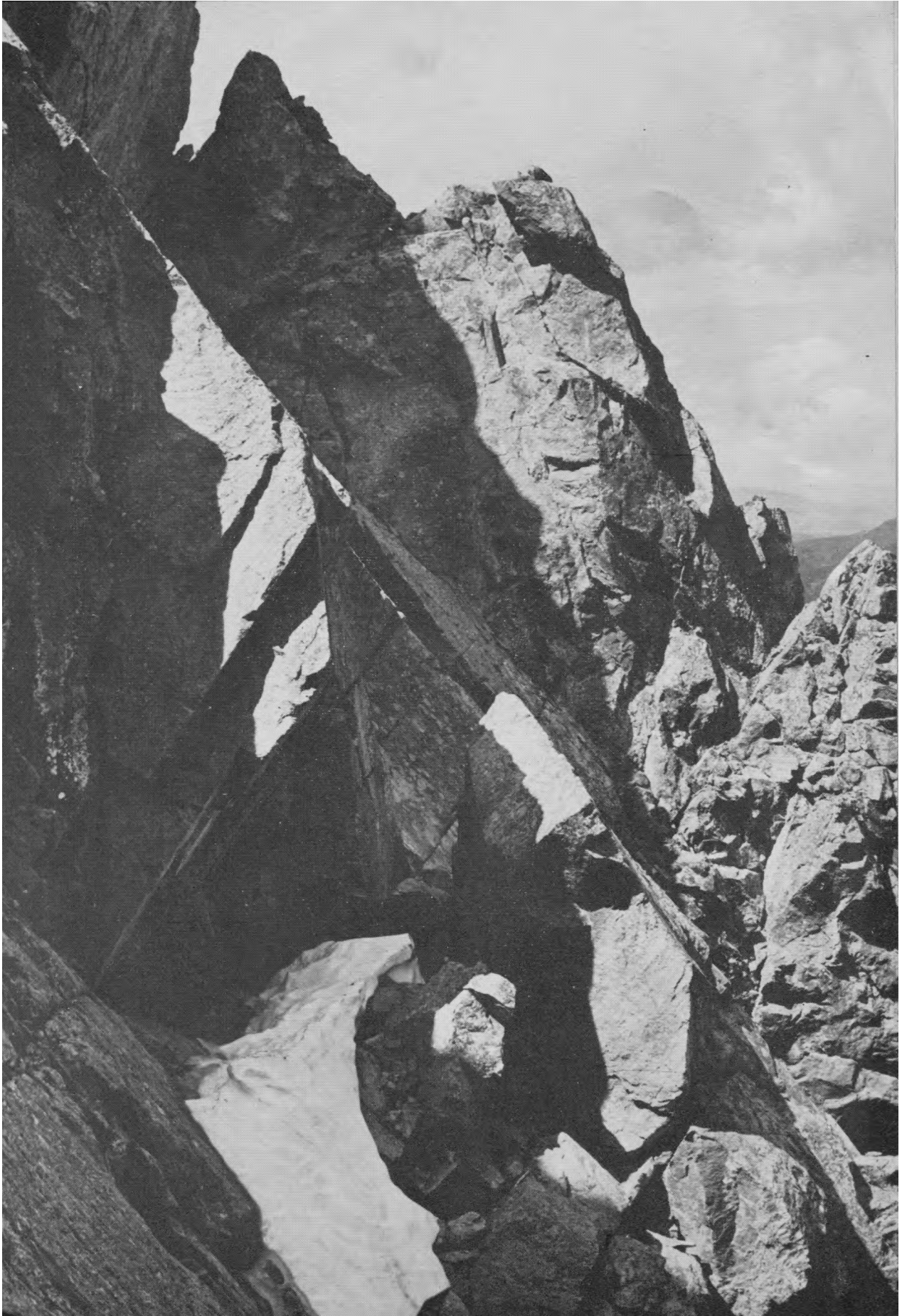
Teologai čia minėtas jaunimo nuotaikas pažįsta ir stengiasi rasti kelių jam padėti.

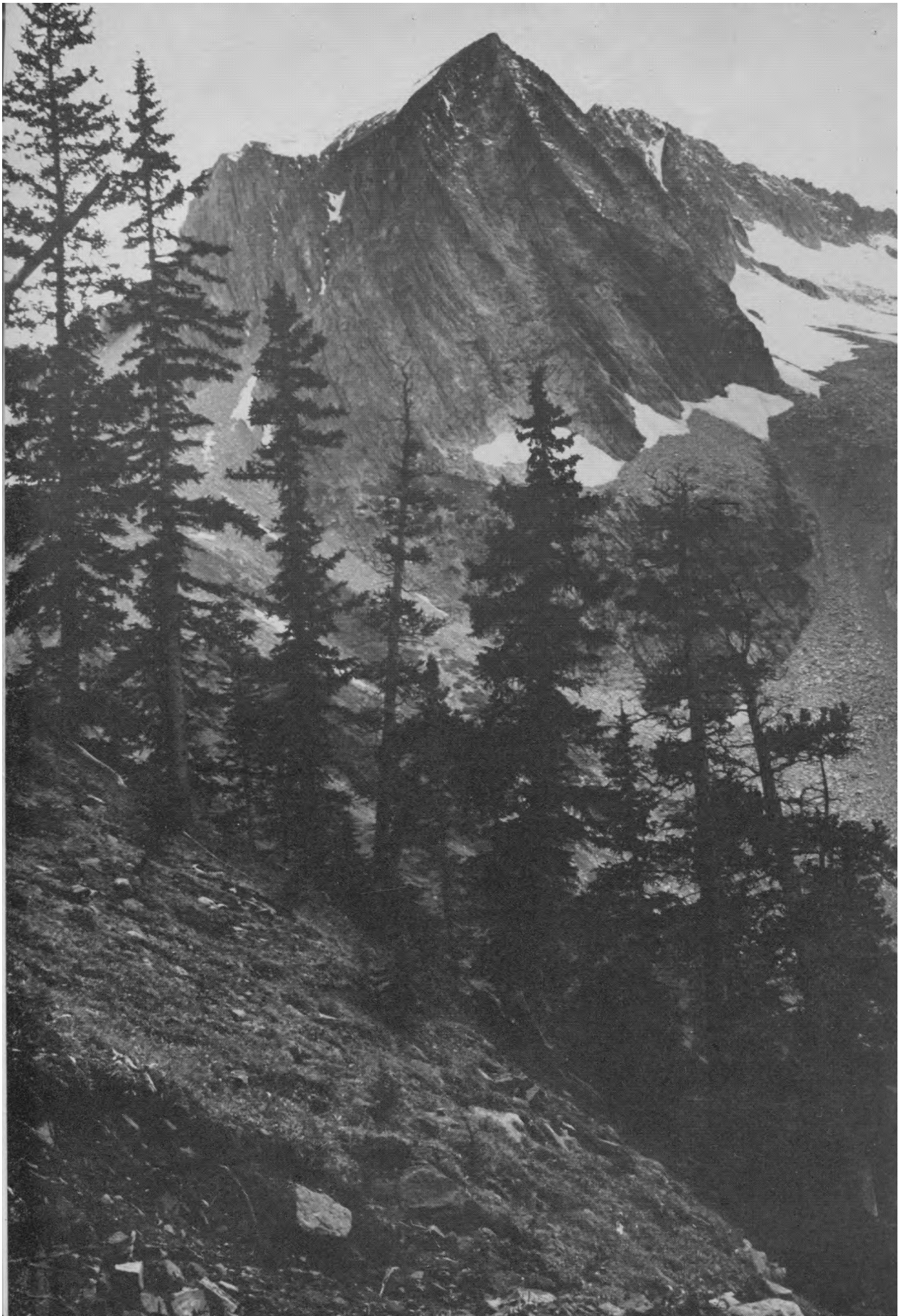
Šių laikų teologija nukreipia savo žvilgsnį nuo dangaus į žemę, nuo Dievo į žmogų, nuo pomirtinio gyvenimo į žemiškąjį.

Žmogaus būvis ir jo reikšmė yra pirmailės šių laikų teologijos problemos.

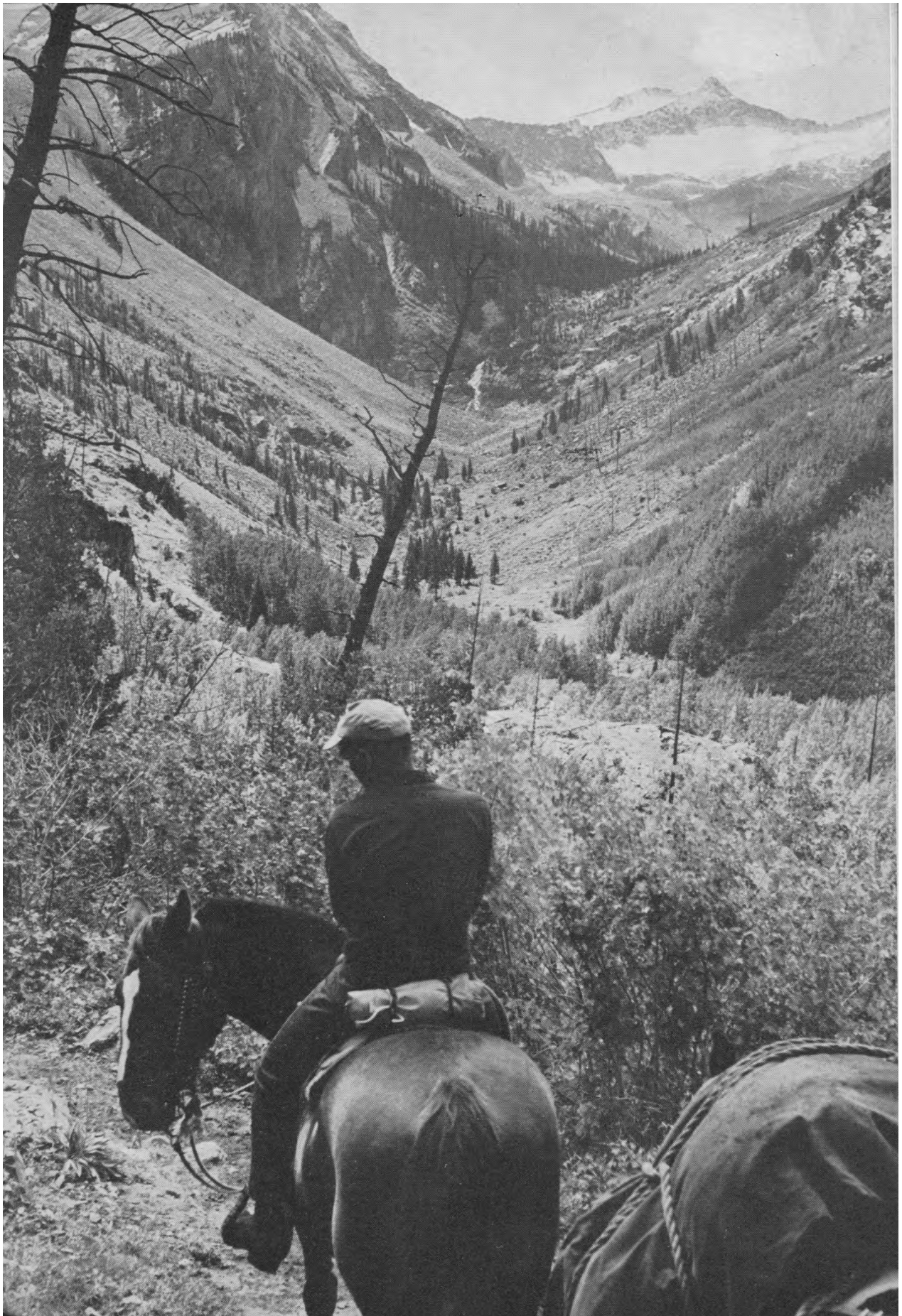
Modernusis žmogus nėra mąstąs, bet veikia. Krikščionis, norėdamas įprasminti savo gyvenimą, natūraliai atsigręžia į Jėzaus etiką, kurios moralinis pagrindas yra meilė kitiems.

Parengė Irena Kairytė ir Irma Laisvėnaitė

AKIRAČIAI

KAVANAUGH - BAŽNYČIOS KRITIKAS

Ar teisinga kritika,

ar pyčio įkarštis?

JONAS KUBILIUS, S. J.

“Tegul eina į pragarą”

“Tegul eina į pragarą institucinė Bažnyčia!” Taip pasakė kun. James Kavanaugh savo viešame pasirodyme televizijoje. Tokioj dvasioj jis parašė ir savo knygą: “Kaip šių laikų kunigas žiūri į savo atsilikusią Bažnyčią”. Jaučiama, kad knyga yra gimusi šito pykčio įkarštyje. Gal todėl joje ir nereikia ieškoti per daug objektyvios tiesos ar šalto išvedžiojimo. Čia yra daugiau išsiveržusio vulkano sukritusi lava. Tiesa yra maišoma su visai asmeniškais reikalais, o visur yra daug pagiežos. Ieškoti ramiai išreikštos tiesos jo knygoje būtų tas pat, ką audringoje jūroje ieškoti tarp bangų prapuolusio laivėlio. Todėl ir atsiliepiamai apie jo knygą yra labai nevienodi, priešingi. Sociologas Andrew Greeley sako, kad Kavanaugh neieško daryti sunkumų Bažnyčiai, jis tik atspindi juos. Ir tos knygos pasisekimas įrodo, kiek nepasitenkinimo yra Bažnyčioje. Greičiausiai tūkstančiai ir milijonai galvoja, kad Bažnyčia yra atsilikusi.

Brolis Gabriel Moran, Manhattan Kolegijos profesorius, galvoja, kad Kavanaugh kalba tokia kalba, kurią supras milijonai. Tėvas Gregory Baum, antro Vatikano susirinkimo patarėjas, sako, kad Kavanaugh kalba yra pranašiška. Robert Hoyt galvoja, kad Kavanaugh ištaria smarkiau ir aiškiau tai, ką jau kiti teologai yra pasakę. Bet yra ir visai priešingų pasisakymų. Kalamazoo klebonas iš sakyklos pasakė, kad Kavanaugh yra velnio agentas. Kunigai iš Lorain apygardos, Ohio, viešai ir vienbalsiai pareiškė, kad jie su daugeliu Kavanaugh pasisakymų nesutinka, ypač apie skyrības, gimimo kontrolę ir panieką vyskupų bei Šv. Tėvo mokymui.

Norime ar nenorime, Kavanaugh knyga sukėlė audrą. Ji atsidūrė labiausiai parduodamų knygų tarpe. Jo pasirodymai televizijoje susilaukė didelio susidomėjimo. Jauni katalikų

klausytojai Notre Dame universitete ilgai plojo po jo paskaitos. Jo dinamiškas temperamentas, karštas stilius, didelė drąsa, neapykanta institucinei Bažnyčiai sukelia vieniems skandalą, kitiems apstulbimą, tretiems džiaugsmą ir žavesį, dar kitiems baimę ir susirūpinimą. Vargiai galės šių dienų katalikas praeiti, jo nepastebėjęs. Ypač kad jau laikraščiai pradeda vis plačiau ir plačiau apie jį rašyti, ir jau ne vieno rankose yra jo knyga. Ši priežastis verčia ir mus šią knygą kiek plačiau paminėti.

Kas yra James Kavanaugh?

James Kavanaugh, gimęs 1928 metais Michigano valstybėje, išventintas į kunigus 1954 metais Detroite. Jis baigė Šv. Jono seminariją Detroite, dirbo kelerius metus parapijoje kaip vikaras, mokė etikos gailestingų seserų mokykloje Flinte, Michigane. 1963 metais buvo pasiųstas į katalikų universitetą Vašingtone. 1964 metas buvo Europoje ir dalyvavo Vienos universitete viduramžių istorijos seminaruose.

Grįžęs iš Europos, jis parašo savo pirmą straipsnį vardu, “Esu kunigas ir noriu vesti”. Šis straipsnis sukėlė nemaža triukšmo ir kartu suteikė jam pasitikėjimo savimi. Baigęs universitetą, jis prašo, kad vyskupas leistų jam metus atostogų. Jis nuvažiavo į Jolla, Cal., pas savo brolių ir stoji dirbti Žmogaus Išteklių Institute. Čia jis parašo savo žymiąją knygą – “Kaip šių laikų kunigas žiūri į savo atsilikusią Bažnyčią”. Su šia knyga jis praktiškai ir atitraukia nuo kunigystės. Nors jis dar ir sako: “Aš gimiau kataliku, juo buvau 38 metus ir tikiu, kad aš tokiu visuomet būsiu”. Bet netrukus veda Pat Walden ir tuo atsisveikina su kunigyste ir su dabartine Bažnyčia. Dabar jis gyvena Jolla, dirba institute, ruošia naujas knygas, greičiausia prieš institutinę Bažnyčią, sakosi esąs laimingas ir atradęs save.

Jo garsioji knyga

Kaip atrodo ši knyga? Ta knyga yra "baisus ir jaudinantis išskaičiavimas visa to, ką fariziejai ir didieji kungai padarė iš mūsų laikų Bažnyčios". Taip sako tėvas Gregory Baum, O.S.A., Šv. Mykolo kolegijos profesorius. Vargiai būtų galima pilnai sutikti su šiuo tėvo Baum sprendimu, kaip ir su jo pasakymu, kad Kavanaugh savo knygoje pilnai išdėsto ortodoksini katalikų mokslą.

Kuo Kavanaugh ypač apskundžia Katalikų Bažnyčią? Knygoje per istisus puslapius kartojasi jo pagrindinis užmetimas institucinei Bažnyčiai, kad ji atimanti žmogui atsakingumą ir laisvę ir jį padaranti įstatymo ir teroro vergu. Šis bendras apkaltinimas yra ne jo vieno ir ne pats stipriausias institucinei Bažnyčiai. Arki-vyskupas Thomas Roberts, Magdalen Goffin, John Todd, prof. H. P. R. Finberg ir paskutinėje savo knygoje ("Garonos Ūkininkas") Jacques Maritain, o taip pat neseniai spaudoje pasirodžiusiame "Laiške Amerikos Vyskupams", rašytame Mgr. Joseph Gallagher, randame dar stipresnių kaltinimų, kurie nėra be pagrindo. Pati Bažnyčia vis labiau ir labiau tai supranta ir pradeda save reformuoti. Deja, reforma yra vykdoma per daug lėtai ir nepakankamai pagrindinai.

Kai Kavanaugh eina prie atskirų kaltinimų, palieka sveiko galvojimo žmogui daug neaiškumų. Aš skirčiau šioje knygoje dvi dalis. Pirmojoje dalyje, kuri apimtų antrą, trečią, ketvirtą ir penktą skyrių, kalba apie institucinės Bažnyčios pastangas žmogų nuasmeninti. Čia jis kalba apie kunigą, kuris patekęs į institucinės Bažnyčios auklėjimo ir santvarkos rėmus pasidarė paklusnumo auka, marionete. Trečiame skyriuje jis kalba apie žmogų kataliką, kuris yra uždaromas lyg gete, institucinės Bažnyčios visokiausių ir smulkiausių įstatymų miške, labirinte. Ketvirtame skyriuje jis kalba apie paprijos nežmoniškumą. Jos priešakyje jis pasta-to neklystantį diktatorių kleboną, nuasmenintus vikarus ir aklą, be valios ir pasipriešinimo tikinčiųjų minią. Pagaliau penktame skyriuje jis kalba apie žmogaus nuasmeninimą įvairiomis taisyklėmis suvaržytoje Bažnyčioje.

Religija yra surašyta į normas, tikėjimas žmogui perduotas apibrėžtuose rėmuose, išgany-mo praktika aiškiai nurodyta, visos galimos ir esamos klaidos suskaitytos, pavojai nurodyti, visas asmeniškumas santykiuose su Dievu pa-naikintas.

Knygos pradžioje (pirmame skyriuje) jis ap-rašo, kaip institucinė Bažnyčia krikščionybės idealą pavertė įstatymu, kaip meilė yra paver-

čiama šalta teise, kaip gyvas Kristaus žodis yra pakeistas mirusia raide, kaip dosni Dievo at-pirkimo malonė yra paskandinta žmonišku, iš-galvotų sąlygų jūroje. Čia Kavanaugh ištaria daug šiurkščių žodžių, bet, žiūrint į klausimo esmę, panašiai kalbėtų ir tokie teologai, kaip Dr. Kueng, Van de Pol ir net K. Rahner.

Antroje savo knygos dalyje, nuo 7 iki 13 sky-riaus, Kavanaugh ima konkretų katalikų gyve-nimą: sakramentus, ypač išpažinti, gimimų kontrolę, moterystę, skyrybas, katalikų mokyk-las, vienuolynų gyvenimą ir užbaigia kataliko santykiais su nekataliku. Visoje šitoje dalyje jis aptaria tuos dalykus iš konkrečios pastora-linės pusės, iš savo kunigiškos patirties su žmo-nėmis ir prieina išvados, kad institucinė Baž-nyčia tiek suvaržo katalikų gyvenimą savo įsta-tymais, jog ir pati kunigą padaro nežmonišku, ir tikinčiuosius apkrauna nepakeliamomis naš-tomis.

Kaip vertinti šią knygą?

Kad mūsų krikščioniškame šių dienų gyve-nime tokia knyga pasirodė ir yra tūkstančių grobstoma bei skaitoma, tai yra skandalas. Bet ar Mgr. Gallagher laiškas Amerikos vyskupams nėra skandalas, ar olandų katekizmas nėra skandalas, ar Maritain "Garonos Ūkininkas" nėra skandalas, ar Van de Pol "Konvencijoni-nės Krikščionybės Pabaiga" nėra skandalas, ar Kueng "Bažnyčia" nėra skandalas, ar popie-žiaus Jono 23-čiojo pirmas apsilankymas kalė-jime nebuvo pavadintas skandalu? Kristus sa-ko, kad skandalų turi būti pasaulyje, nelaimė, kad juos šiandien sukelia Kavanaugh knyga, kuri neišlaiko nei pusiausvyros, nei saiko. Ji yra parašyta ne rašalu, bet verdančiu iš pykčio krauju.

Norint nenorint, skaitytojas negali nepaly-ginti Kristaus meilės ir Kavanaugh neapykan-tos, Kristaus septynių palaiminimų žmonijai ir Kavanaugh 12 prakeikimu. Jis norėtų kalbėti apie Dievo vaikų laisve, bet greit pradeda savo prakeikimų litaniją. Niekas negalėtų neigti, kad institucinė Bažnyčia yra sustingusi, bet tai dar nereiškia, kad ji nebeturi pareigos saugoti Kristaus palikimo. Taip pat Kavanaugh teolo-ginis ir moralinis išsimokslinimas turi daug skylių. Kai jis kalba apie išpažinti, sakramen-tus, moterystę, gimimų kontrolę, jaunųjų flirtą ir apie savo praktišką sprendimą atskirais atve-jais, tikrai jaučiama, kad jo sprendimai tėra pa-grįsti labai silpnu teologijos žinojimu, be giles-nio krikščioniškosios moralės supratimo. Taip, kaip jis sprendžia konkrečius moralinius klau-simus, institucinė Bažnyčia tikrai pasidaro bai-

sūs, žabojantys kiekvienos laisvės ir iniciatyvos apinasriai. Kavanaugh, vietoj keikęs institucinę Bažnyčią, turėtų keikti savo labai siaurą ir blogai išmoktą moralę bei teologiją.

Pažvelkime iš arčiau į Kavanaugh priekaištus ir jo argumentacijos būdą. Antrame savo knygos skyriuje jis sako, kad jį kunigystė nuasmenino, nužmogino. Papuolęs į seminariją, jis sakosi netekęs savos valios. Priverstas buvęs išmokti Bažnyčios įstatymus ir 2400 kanonų. Išėjęs iš šio malūno, jis pajutęs, kad „jį žmonės tik dėl to temyli, kad jis atleidžia jiems nuodėmes, kurias jis pats išgalvojęs“, o ne dėl to, kad jis esąs žmogus. Seminarijoje „jis girdėjęs, ką turėjęs girdėti, ir sakęs, ką jo viršininkai norėję, kad jis sakytų“. Kai tokiomis argumentais jis nori skaitytoją įtikinti, kad jį kunigystė nužmogino, kas nenusišypsos, ypač skaitydamas jo knygą, kuri tikrai nėra parašyta nuasmeninto žmogaus? O jeigu jis galvoja buvęs visai nužmogintas, kad kartą restorane jam svetimas žmogus sąskaitą dėl „koloratkos“ sumokėjęs, palieku spręsti pačiam skaitytojui jo argumentacijos rimtumą.

Daugelis priekaištų institucinei Bažnyčiai suverstini pačiam Kavanaugh. Pavyzdžių yra daug. Imkime šį. Kavanaugh pasakoja, kad pas jį atėjusi viena moteris, kuri pasisakė ištekėjusi už homoseksualo. Kavanaugh ją atleidžia su liūdnu žvilgsniu — nieko daugiau! Ir šį faktą jis naudoja įrodyti institucine Bažnyčią esant žiauria, o kunigą — bejėgį ką nors žmonėms padėti. Nejaugi jis nežino, kad ne tik krikščioniškoji moralė, bet ir paprastas žmoniškumas tokiu atveju įpareigoja patyrinėti, ar tokia moterystė iš viso yra teisėta? Bet matyti, kad jam svarbu ne klausimą kelti iš esmės, bet tik panaudoti šios moters nelaimę argumentui prieš Bažnyčią. Tačiau juk negalima savo nerūpestingumą, nesušildymą ar net kvailumą primesti Bažnyčiai. Tokių „argumentų“ knygoje yra apstu.

Kavanaugh klysta taip pat, kai jis galvoja, jog Bažnyčia neturi jokios galios mokyti, jokios žmoniškos ir žemiškos formos, jokios egzistencialinės institucijos. Kavanaugh taip pat klysta, galvodamas, kad sakramentai neturi jokios išorinės formos. Kavanaugh klysta taip pat, teikdamas absoliutinę laisvę gimimų kontrolėje, skyrybose, laisvoje meilėje. Yra prigimties ir Dievo įstatymų, kurie nėra palikti žmogaus arbitraliniam sprendimui, bet yra atsirėmę į žmogaus prigimtį ir pozityvų Kristaus įsakymą. Personalizmo egzaltavimas turi savo ribas ir tikrai jis nėra viso žmogaus veiksmo pateisinimas. Yra ir objektyvių normų, kuriomis remda-

masis ir kurias priimdamas, tesugebės žmogus ir savo asmeninį gyvenimą sukurti, patobulinti, ir savo laisvę išvystyti. Kavanaugh klysta taip pat, pastatydamas savo asmeninį gyvenimą viso savo gyvenimo norma. Taip, asmenybė ir asmens laisvė yra brangiausia žmogui duota dovana, bet be jos dar yra kas nors, kas nusta- to ir tų dovanų ribas, ir galimybes.

Kavanaugh — žmogus

Nors ši knyga yra gimusi iš nusivylimo ir neapykantos institucinei Bažnyčiai, bet ją parašė žmogus, giliai įsitikinęs, kad jis daro didelį pasitarnavimą katalikybei. „Ši knyga yra gimusi iš įsitikinimo, kad aš galėsiu pasilikti kataliku, kad aš ir toliau galėsiu ieškoti Dievo ir Bažnyčios paskirties, kad Bažnyčia pakeis savo puikybės karališką rūbą į kenčiančios tarnaitės drabužį. Aš noriu būti krikščionis, bet negaliu tikėti, kad dabartinė Bažnyčios struktūra yra atsakanti Kristaus žodžiui. Aš nemesiu savo tikėjimo, bet aš negaliu apsilvilti praėjusių šimtmečių rūbu, kuris parodo tik krikščioniško idealo karikatūrą. Aš rašau, kad pasakyčiau žmogui, kuris buvo priverstas akiai priimti savo tėvų tikėjimą, kad jis vis dar gali tikėti ir būti laisvas ir kad jis gali tik tiek tikėti, kiek jis yra laisvas“. Ir visai gale savo knygos jis rašo — ir neįmanoma netikėti jo žodžiams: „Aš vis dar tikiu į kunigystę, kur nuodėmingas žmogus gali atleisti nusidėjėliui. Bet labiausiai aš tikiu Dievą ir jo galią Kristaus pergalėje... Jūs girdėjote mano pasisakymą. Aš jį išreiškiau sąžiningai ir atsargiai... Nelaimei, aš atradau, kad institucinė Bažnyčia negali užpildyti mano sąžinės nei pakeisti mano proto... Bažnyčioje gyvenimas buvo lengvesnis, kai žinojau, kad viskas yra savo vietoje... kur dangus ir pragaras buvo valdomas paruoštų nuostatų... Dabar aš esu laisvas ir atviras, bet pilnas baimės; tikras, bet visuomet abejoju... Aš kovoju ir norėčiau, kad toje kovoje Bažnyčia būtų mano pagalbininkė, kaip Kristus pažadėjo, jog taip bus... Aš nebegaliu ilgiau stovėti prieš savo vyskupą ir nedrašiu šypsniu jam pritarti, kai aš žinau, kad jis klysta... Aš pasiliksiu kataliku, nežiūrint mano viršininkų uždraudimo pasilikti kunigū. Aš pasiliksiu kataliku, kuris seka savo sąžinę... kuris nesutiks niekuomet, kad Jo Dievas būtų suvestas į tuščias ceremonijas ir viską tvarkančius įstatymus... Dievas teis mane, kaip Jis turi teisti, bet aš galiu sakyti Jam su tokiu pat sąžiningumu ir atvirumu, kaip aš sakau jums: „Aš mėginau būti žmogumi“.

(Nukelta į sekanti puslapį.)

KUR KIEKVIENAS TIKINTYSIS IŠKLAUSOMAS

Lietuviai Detroito arkivyskupijos sinode - I

VYTAUTAS KUTKUS

Detroitė jau kuris laikas tęsiasi arkivyskupijos sinodas, svarbus JAV Katalikų Bažnyčiai savo atviru demokratiškumu. Kaip tik dėl to atvirumo ten yra svarstomi ir lietuviškieji bažnytiniai reikalai. Raštu apklausinėjus sinode besireiškiančius lietuvius, pirmiausia spausdiname į pačius galutinius pasitarimus išrinkto Vytauto Kutkaus atsakymus.

1. Kaip apibūdintumėte ir kaip asmeniškai vertintumėte savo aktyvaus dalyvavimo patirtį Detroito arkivyskupijos sinode?

Pirmiausia noriu prisipažinti, kad dalyvauti Detroito arkivyskupijos sinode mane paskatino mūsų didysis tautos patriotas prel. Mykolas Krupavičius. Jis dar 1967 m. vasario mėn. 22 d. man taip rašė: “Šiandien ši laiška rašau štai dėl ko: Detroito arkivyskupijoje rengiasi šaukti sinodą. Svarbus įvykis. Jo svarbą didina toji

aplinkybė, kad tos arkivyskupijos arkiv. Deardenas yra JAV-ių episkopato pirmininkas, todėl jo nutarimai gali tapti pavyzdžiu visoms kitoms vyskupijoms jų šaukiamuose sinoduose”. Raginimą baigia šiais žodžiais: “Padarykite visą, kad jie (lietuviai — V. K.) tame sinode dalyvautų, kaip katalikiškos bendruomenės atstovai... Koki mūsų gali būti reikalavimai? Čia, išėivijoje, gauti tokių sąlygų ir priemonių, kuriose galėtumėm išlaikyti savo ir busimųjų kartų savo lietuviškas sielas, kad galėtumėm išlikti gyvais katalikais ir lietuviais patriotais”. Taigi visa tai buvo prieš 15 mėnesių, kada Detroito šv. Antano parapijos nariai kovojo už antrą lietuvišką šv. Mišias lietuviškoje parapijoje. Tada buvo tik prasidėję Detroito arkivyskupijos sinodo paruošiamieji darbai. Bažnyčiose buvo platinami sinodo reikšmę nušviečiantieji aplinkraščiai. Straipsniai apie sinodą buvo arkidiecezijos savitiraštyje “Michigan Catholic”. Tačiau minėtoji įtampa mūsų parapijoje gal buvo dalinai kalta, kad palyginti mažas skaičius lietuvių aktyviai įsijungė į šį sinodą, nors, net 21 kartą rašiau spaudoje, dažnai šv. Antano pa-

---

KAVANAUGH — KRITIKAS (iš 247 psl.)

Kad Kavanaugh, rašydamas savo knygą, buvo sąžiningas ir atviras, reikia su tuo sutikti; kad jis būtų išlaikęs žmonišką išmintį ir pusiausvyrą, kiekvienas knygą paskaitęs suabejos.

Pabaigai

Kiek plačiau sustojome prie paties Kavanaugh pasisakymų, kad geriau suprastume šią vidurinę kovą, kurią jis turėjo pergyventi, atskirdamas nuo institucinės Bažnyčios ir sulaužydamas savo per greit ir per anksti duotą priesaiką, kurios našta jam pasidarė nebepakeliamą. Nenorėdamas eiti Šv. Kotrynos keliu, kuri, pasilikdama Bažnyčioje, pašventė visas savo

jėgas jai reformuoti, Kavanaugh pasirinko atsisiskyrusiojo botagą ir juo galvoja išlieti visą savo įtūžimą bei apmaudą. Jis daug teisingų dalykų iškelia ir daug institucinės Bažnyčios klaidų išplaka, bet, nelaimėi, neišvengia didelių perdėjimų, o net ir klaidų. Jo gyvas, dinamiškas ir egzaltuotas temperamentas nebesutilpo pasirinktame pašaukime ir sprogo visu savo įtūžimu. Šis įtūžimas neleido jam visos objektyvios tiesos pasakyti, bet jeigu jis nebūtų buvęs taip įtūžęs, greičiausia niekuomet nebūtų pasakęs tos tiesos dalies, kurią reikėjo pasakyti. Kavanaugh pasirinko dabar pilną pasauliečio gyvenimą, kuriame jis tikisi rasti pilną laimę, sąžinės ramybę ir gyvąjį Dievą. O, kad taip būtų!

rapijos klebono kun. W. Stanevičiaus ir savo vardu ragindamas visus Detroito lietuvius jame dalyvauti. Aš pats jau 23 vakarus praleidau to sinodo paruošiamuosiuose darbuose, visuotiniuose susirinkimuose, diskusinėse grupėse ir rajoniniuose bei dekanato posėdžiuose. Maždaug kita tiek laiko sugaišau, informuodamas visuomenę spaudoje.

Kadangi sinodas vykdomas demokratiniais pagrindais, todėl iš savo asmeniškų patirties žinau, jog, parodžius truputį daugiau entuziazmo diskusijų metu, gerai susipažinus su sinodo tvarka bei eiga ir perskaičius visą tuo reikalu pateikiamą literatūrą, nėra didelių sunkumų būt išrinktam atstovu nei į rajonų, nei į dekanatų, nei į visos vyskupijos posėdžius. Vyskupijos posėdžių dalyviai išsirinks po tris atstovus į įvairių temų komisijas. Viso bus devynios tokios komisijos. Ar bus sunku būti ten išrinktam, nežinau, nes vyskupijos posėdžiai dar neprasidėjo.

O būti atstovu tuose posėdžiuose labai svarbu, nes ten galima lietuviškus reikalus aiškinti, ginti ir įtaigoti kitus atstovus už juos balsuoti.

2. Kaip vertinate sinodo jau atliktą darbą bei pratomus rezultatus krikščioniškuoju požiūriu?

Man atrodo, kad po Antrojo Vatikano sužaviavimo Katalikų Bažnyčia suka teisinga kryptimi, nes ją sudaro ne vien tik kunigai su vienuoliais, bet ir visi jos nariai. Sinode leidžiama visiems katalikams pasisakyti jiems rūpimais Bažnyčios klausimais ir kelti net visai naujas mintis. Sinode ir pasaulietis tampa lygiateisiu Bažnyčios nariu. Taipgi tokio sinodo metu papiečiai sueina į artimesnį kontaktą su savo kaimynais, klebonais ir net pačiu arkivyskupu. Užsimezga pokalbis, ir visi turi gerą progą vienas kitam atverti savo širdis. Jei šia kryptimi bus einama ir toliau, tada visi krikščionys pasijus esą vienos didelės ir tvirtos šeimos nariais. Tada Katalikų Bažnyčia rūpinsis ne vien tik popiežius su savo kardinolais, vyskupais, kunigais ir vienuoliais, bet ir visi kiti Bažnyčios nariai. Bandytas įtraukti visus pasauliečius į Bažnyčios tvarkymą yra sveikintinas reiškinys. Tik tegul jie ateina ir tampa aktyviomis Bažnyčios organizmo celėmis.

3. Kaip vertinate sinodo jau atliktą darbą bei pratomus rezultatus lietuviškuoju požiūriu?

Lietuviškuoju požiūriu sinodas yra labai svarbus dėl to, kad, nežiūrint ar klebonams

patinka ar nepatinka, lietuviai turi retą progą ir, sakyčiau, net pareigą iškelti visus lietuvių liečiančius klausimus. Ir be piktumų, nes sinodas vykdomas arkivyskupijos įsakymu, todėl ne tik vyskupas, bet ir klebonai ragina visus sinode aktyviai dalyvauti. Taipgi čia nėra jokių užkulisių, jokių bereikalingų burbėjimų prieš klebonus ar vyskopus. Visi pasiūlymai yra viešai parapijose paskelbiami ir balsuojami.

To nepakanka, nes visi pasiūlymai vėliau yra svarstomi rajonuose, dekanatuose, vyskupijoje ir atskirų temų komisijose, todėl tuos pasiūlymus tenka aiškinti kitų parapijų atstovams ir juos ginti, nes kiekvienas pasiūlymas yra balsuojamas ir perbalsuojamas vis aukštesnė ir aukštesnė instancijoje. Rezultatas yra tas, kad vieni kitus geriau pažįstame. Mes pajutome, ko siekia amerikiečiai savo parapijose, o daugelis amerikiečių pirmą kartą išgirdo apie egzistuojančias lietuvių tautines parapijas, jų struktūrą, ribas ir pageidavimus. Mes daugumai jų tapome artimesni, suprantamesni, ir daugumas jų net savo balsu parėmė mūsų pasiūlymus. Žinoma, žmonės pasilieka žmonėmis, sunkumų yra, bet juk tik maži klausimai yra lengvai išsprendžiami. Darbo ir pasiaukojimo reikia ir čia.

Koki šio sinodo pramatomi rezultatai lietuviškuoju požiūriu, nedrįsčiau pranašauti, nes prieš akis dar ne tik vyskupijos ir paskirų temų komisijų posėdžiai, bet ir galutinis arkivyskupo John Dearden sprendimas. Tačiau šiaip ar taip mūsų arkivyskupas susidurs su lietuvių iškeltais pasiūlymais, nes jie jau sėkmingai praėjo tris pirmąsias sinodo fazes: buvo didele dauguma priimti parapijos balsavimuose, vienbalsiai patvirtinti rajoniniuose posėdžiuose ir, tik vienam kitam susilaikant, paremti dekanato nutarimuose (Čia turiu galvoje administracinius pasiūlymus). Esu išrinktas atstovauti vyskupijos posėdžiuose kurie netrukus prasidės, ne tik lietuviškuosius, bet ir visus dekanato administracinius sumanymus. Šiuose posėdžiuose dalyvaus ir aukštieji dvasiškiai bei teologai. Ar jie taip pat supras ir atjaus lietuviškuosius reikalus, kaip suprato eiliniai parapijos atstovai, parodys netolima ateitis.

4. Ką dar norėtumėte pasakyti šio sinodo reikalu?

Dar kartą norėčiau kelti mintį, kad prie Lietuvių Bendruomenės Tarybos būtų sudaroma kompetentinga komisija, kuri rūpintųsi lietuviškumu mūsų parapijose. Į ją turėtų įeiti ir mūsų aukštieji dvasiškiai. Juk visiems labai aišku, kad tikrai lietuviška parapija yra labai

svarbus veiksnys lietuviybės išlaikyme, tad kodėl nedaroma jokių centralizuotų ir planingų pastangų nors egzistuojančias lietuvių parapijas išlaikyti lietuviškomis? Nejaugi tai, ką anksčiau atvykusieji lietuviai sunkiai prakaitu uždirbtu pinigų pastatė, mes lengva ranka atiduosime svetimiesiems? Gerai, kad mes finansiniai tvirtai atsistojome ant kojų ir statomės priemiesčiuose šaunias rezidencijas, tačiau negerai ir labai negerai, kad, apleisdami senąsias lietuviškas bažnyčias, nesugebame ir neturime pinigų ar noro kurti naujas tokio pat šaunumo lietuviškas parapijas savo naujosiose vietovėse. Jei esame toki silpni ir negabūs, tai gražių apylinkių sąskaiton neapleiskime nors tai, ką mums senieji lietuviai paliko, nes gamta tuštumos nemėgsta. Mūsų paliktas bažnyčias palapsniui vis daugiau užpildo kiti, o mes, kaip kampininkai, svetimų bažnyčių pilorių šešėliuose meldžiamės angliškai. Žinau, kad pasroviui plaukti daug lengviau, tačiau mes, lietuviai, turime likti tvirti kaip ažuolai prie Nemūlio ir nepasiduoti laiko tėkmei. Lietuvi, argi tu nesugebėsi atsispirti nutautimo grėsmei?!

Toki sinodai, kaip dabar vyksta Detroite arkivyskupijoje, vyks ir kitose Amerikos vietovėse. Jau dabar šio sinodo posėdžius stebėti atvyksta atstovai iš kitų valstybių. Arkivyskupi-

ja gauna įvairių pasiteiravimų laiškais net iš kitų kontinentų. Toji prie Lietuvių Bendruomenės sudaryta komisija turėtų ateiti į talką toms vietovėms, kur toki sinodai vyks ateityje ir kur yra nors viena lietuviška parapija. Ši komisija būtų gerai susipažinusi su Antrojo Vatikano suvažiavimo nutarimais ir galėtų atskiroms vietovėms patarti, kokius pasiūlymus reikėtų kelti tų nutarimų šviesoje. Mes Detroite darėme, kaip išmanėme. Pavyzdžiui, mūsų parapijoj buvo iškeltas sumanymas, kad Amerikoje būtų įsteigta lietuviška vyskupija, kuriai priklausytų visos Amerikoje esančios lietuviškos parapijos. Mums tai atrodė logiška, galima ir lietuviškumui net būtina, nes mes galvojome taip: jei mūsų arkivyskupas net pageidavo, kad sinodo dalyviai pasisakytų kunigų celibato klausimu, kurio net visi amerikiečiai išspręsti negalėtų, tai, palyginus su tuo, lietuviškos vyskupijos įsteigimas yra tik mažas techniškai administracinis klausimiukas. Iki šiol šis sumanymas Detroito sinodo dalyvių buvo gana palankiai sprendžiamas. O jei planinga ir vieninga veikla šis pasiūlymas būtų iškeltas Amerikos visose vyskupijose, kur yra bent vienas lietuvis, tikiu, kad šis grynai techniškai klausimas gali būti išspręstas mums palankia prasme ir mes galime turėti lietuvišką vyskupiją Amerikoje.

PREMIJUOTO STRAIPSNIO IDĖJAS “VĖTANT”

Diskusijos su Nina Gailiūniene

“Laiškų Lietuviams” konkurse pirma premija atžymėtas Ninos Gailiūnienės straipsnis “Iš Petro uolos ištrykš pasaulį gaivinantis šaltinis” (kovo nr., 92 psl.) susilaukė plataus skaitytojų dėmesio, o kai kurios autorės keliamos mintys sukėlė nemaža kontroversijos. Nežiūrint to, redakciją tepasiekė keturi laišakai (mes, lietuviai, nepratę iš viso rašyti, o ypač laiškų redakcijai). Nors pasisakymų nedaug, tačiau jie palietė bene visas opiąsias straipsnio dalis. Juos čia spausdiname kartu su N. Gailiūnienės atsakymais tikėdamiesi, kad šis pokalbis praplės mūsų visų akiratį. Dėl vietos stokos buvo sutrumpinti Igno Petrausko ir Ninos Gailiūnienės pasisakymai, stengiantis nenubraukti esminių dalykų. Tikimės, kad diskusijos bus tęsiamos ir toliau. Taip pat prašom perskaityti “L. L.” redakcijos pasisakymą “Diskusijos kultūra” šio “L. L.” numerio 223 psl.

— Red.

“Krikščionybė niekadoms nebuvo išmėginta”.

Kai pasaulyje atsirado komunizmas, nacizmas, fašizmas ir kitokie izmai, buvo pradėta kaltinti krikščionybę, kad ji atgyvenusi, nesugebanti nieko pasauliui duoti.

Garsus britų dramaturgas, kritikas ir visuomenininkas Georges Bernard Shaw į tai atsakė: “Kaip galima kaltinti krikščionybę, kad ji nesugebanti pagerinti gyvenimo? Krikščionybė buvo tik skelbta, bet niekadoms nebuvo išmėginta praktiškame gyvenime”.

Popiežius Jonas XXIII ir “reformavo” Bažnyčią ta prasme, kad Kristaus mokslas nebūtums tik teoretiška Tiesa, bet ir praktiškas Kelias ir Gyvenimas.

Jeigu nebūčiau kliudžiusi tos “praktiškosios pusės”, mano straipsnis nebūtų suerzinęs skaitytojų. Kai kurie kritikai savo laiškus parašė tiesiog savo pačių tulžimi, kaip matysite straipsnio pabaigoje.

Rašinio tema buvo labai plati, o reikėjo sutalpinti į 3000 žodžių. Todėl straipsnio pabaigoje (visai teisingai pastebėjo vertinimo komisija) tarsi “pasimetusi” šokinėjau po “kraštutinumus” nuo vieno dalyko prie kito. Norėjosi dar tiek daug dalykų paliesti, o reikėjo jau skaičiuoti ne tik eilutes, o žodžius. Todėl vietos pasidarė skaitytojams neaiškios, kitos lyg ne į temą, trečios nesuprastos.

Esu dėkinga redakcijai, kuri leido atsakyti
į kritikuojančius laiškus.

Nina Gailiūnienė

**“Į rimtus teologinius,
moralės klausimus
įmaišę netiesos
ir išgalvotų kaltinimų”.**

Rašinys (žr. kovo nr., 92 psl.) parašytas literatūriškai; gražus stilius, lengvai skaitomas. Tema “Kaip aš vertinu, kas dabar darosi Bažnyčioje” yra gana sudėtinga, labai plati ir įdomi. Nina Gailiūnienė sugebėjo paliesti nemažai aktualijų, kai kurias jų gražiai ir objektyviai aprašyti, kitus klausimus kaip lakštutę linksmai apčiulbėjo, bet su teisybe prasilenkė.

Į rimtus teologinius, moralės klausimus įmaišę netiesos ir išgalvotų kaltinimų. Skaitydamas rašinį, susidariau įspūdi, kad autorė lyg jaustųsi už popiežių šventesnė, už filosofijos, teologijos ir sociologijos žinovus išmintingesnė, labai daug žinanti ir dar drąsiau klaidingas išvadas daranti. Dvasiškius, pradedant nuo aukštųjų ir baigiant klebonais, kaltina už daugelį šios žemės blogybių.

Svarbesnius autorės kaltinimus dėl aiškesnio vaizdo pacituosiu ištisai: 1. “Visa nelaimė, kad dvasiškija seniai užmiršo, jog Kristus atėjo į pasaulį atlikti dviejų misijų: jį atpirkti mirtimi ir pakeisti savo gyvenimo pavyzdžiu”. 2. “Buvę garsūs kunigai veda ir dar labiau garsėja, buvusios vienuolės virsta prostitutėmis. 3. “Tas pats dabar (darosi) dedasi Katalikų Bažnyčios bendruomenėje”. 4. “Kaip gali kunigas būti karštas Dievo meilės apaštalas, neragavęs net žmogiškosios (meilės).” 5. “Smertelno grieko” baimės varomi, mūsų senoliai per purvą ar sniegą brido dešimtis mylių į bažnyčią. Susirinkdavo keli šimtai, bet savo dvasia nesudarydavo nei Kristaus reikalaujamo minimumo — 2 ar 3”. 6. “Ką dipukai išstūmė iš butų skiepuose ir pigiausiuose kvartaluose? Negrus. Kam atėmė šluotas ar panašius juodo darbo įrankius iš rankų? Ar ne negrams? Bet gyvenimas rodo, kad ir pas mus kartais tikrai “Dievas glėbyje, o velnias širdyje”.

Paminėtų ir daug nepaminėtų problemų vienam asmeniui nuodugniai išnagrinėti yra neįmanoma, nes jos liečia net kelias sritis, todėl aš siūlau “Laiškų Lietuviams” redakcijai minėtų problemų išaiškinimui šiam reikalui suaruoti teismą, kuris duotų net keleriopą naudą.

J. Sadūnas, Čikaga

**“Ką Sadūnas laiko rimtais
teologiniais ir moralės
klausimais?**

**Mano nuomone, aš jų savo
straipsnyje nesprenžčiau”.**

Sadūnas apie mane rašo: “Į rimtus teologinius, moralės klausimus įmaišę netiesos ir išgalvotų kaltinimų...” Norint tiksliai atsakyti į šitą drąsų kaltinimą, reikėtų sužinoti, ką Sadūnas laiko **rimtais** teologiniais ir moralės klausimais. Mano supratimu, aš jų visai savo straipsnyje nesprenžčiau, tai tuo pačiu negalėjau prirašyti erezijų.

Žinau, kad jaunos vedusiųjų poros nekantariai laukia, kad Bažnyčia leistų reguliuoti gimimų skaičių, vartojant apsaugos priemones. Išsiskyrėliai norėtų, kad Bažnyčia leistų teisėtai sukurti antras šeimas. Jaunimas reikalauja meilės vardan atleisti varžtus seksualinėje srityje dar prieš vedybas.

Šitie yra rimti moraliniai klausimai. Tokie rimti, kad Bažnyčia, nežiūrint didžiausio spaudimo iš visų pusių, dar netarė savo žodžio. Todėl savo rašinyje visai tų klausimų neliečiau. Mano giliu įsitikinimu, **rimtus tikėjimo ir moralės** klausimus spręsti yra kompetentinga tikrai Bažnyčia, o ne mes, pasauliečiai. Ar jos sprendimas mums patiks, ar ne, vis tiek jų reikės klausyti.

Man atrodo, kad Sadūną ne tiek sujaudino religijos ir moralės klausimai, kiek mano paliestas “open housing rights” (teisės bet kur apsigyventi) reikalas. Gal būt, jis šitą klausimą “pakėlė” į rimtų moralinių klausimų kategoriją ir apkaltino mane, padarius “drąsias ir klaidingas išvadas”.

Jeigu taip, galiu išvengti “erezijos”, pamėginus tą klausimą išspręsti grynai teisinėje plotmėje. Manau, kad Sadūnas, kaip šio krašto pilietis, prisimena, jog “Pledge of Allegiance” (ištikimybės priesaika) baigiasi gražiais žodžiais: “with liberty and justice for all” (su laisve ir teisingumu visiems). Laisvę, ačiū Dievui ir prezidentui Lincolnui, turi visi amerikiečiai. Bet už teisingumą dalis jų dar tebekovoja ir šią dieną.

Nepriklausomoje Lietuvoje ant Teisingumo ministerijos rūmų fasado buvo užrašas: “Justitia est fundamentum regnorum” (Teisingumas yra valstybių pagrindas).

Jeigu Sadūnas ir kiti ateiviai dar tebetiki į tuos idealus, kuriuos išsinešė iš savo Tėvynės,

tegul padeda juos įgyvendinti šiame krašte, o ne prieš juos kovoti.

Nina Gailiūnienė

**“Iš kur autorė žino,
kad anksčiau, kada
žmonės susikaupe meldėsi,
tai Kristus nedalyvavo,
o dabar, kada visi
kartu, kaip papūgos,
kartoja žodžius,
tai jau ir Kristus ateina?”**

N. Gailiūnienė rašo: “Mišios yra ne individualinė malda, o jungtinis Dievo garbinimas, kuriame tikra to žodžio prasme dalyvauja pats Kristus ir vyksta gyvųjų, mirusiųjų ir šventųjų bendravimas” (mano pabr.). Kokia žodžių kombinacija? Iš kur autorė žino, kad anksčiau, kada žmonės susikaupe meldėsi, tai Kristus nedalyvavo, o dabar, kada visi kartu, kaip papūgos, kartoja žodžius, tai jau ir Kristus ateina?... O ką jau bekalbėti, kada autorė greta gyvųjų susodina mirusius kartu melstis...

Bet ne dėl to norėjau pasisakyti. Man rūpi antroji to rašinio dalis. Autorė, užuot rašiusi apie Bažnyčios reformas, pasinaudojo konkurso proga užpilti pamazgų lietuviams... Autorėi nepatiko, kad lietuviai gyvena drėgnuose rūsiuose, taip pat ironiškai išsireiškia, kad jie turi nuosavus namus ir rezidencijas... Ji tvirtina, kad lietuviai, atvažiavę į Čikagą, atėmė iš juodukų pati blogiausia darba ir išmetė juos į gatvę, užimdami jų butus rūsiuose. Pirmiausia, lietuviai atvažiavo pas lietuvius ir apsigyveno jų namuose. O darba ėmė tokį, kokį darbdaviai pasiūlė... Iš straipsnio matyti, kad autorei visai ne prie širdies, kad lietuviai, atvažiavę į Čikagą, kad ir juodžiausią darba dirbdami, sugebėjo ir vaikus į mokyklą leisti, ir patogesniai butui susitaupyti.

Užuot rašiusi apie Bažnyčios reformas, autorė nuklysta į pelkes ir pradėjo rašyti apie Kingo demonstracijas. Autorė užmiršo, kad ir mūsų ūkininkai darė panašias ekskursijas į geriau sutvarkytus ūkius, tik ne juos užimti, bet pasimokyti. Mano manymu, ir Kingas savo ekskursantams turėjo parodyti, kaip čia švaru, kaip pievelės ir gėlės prižiūrimos, kaip stogai sutvarkyti ir langai nudažyti. Ir vakare pasakyti: “Eikite namo, taip darykite, ir jūsų kvartalai taip atrodys”.

Ignas Petrauskas, Čikaga

**“...susidariau nuomonę, kad
I. Petrauskui nerūpi
išigilinti į pačią mišių
esmę ir jų maldų turinį. Jį
tik erzina bendras maldų
kalbėjimas. Ar ne taip?”**

Kur čia žmogus viską žinosi! Bet, turint šiek tiek davinių, logiško galvojimo pagelba galima prieiti, jeigu ir ne prie absoliučiai teisingų, tai bent prie apytikrių išvadų.

Sakysime — iš jo laiško pradžios susidariau nuomonę, kad I. Petrauskui nerūpi išigilinti i pačią mišių esmę ir jų maldų turinį. Jį tik erzina bendras maldų kalbėjimas. Ar ne taip?

O kad mišios savo esme yra kolektyvinė malda, I. P. gali įsitikinti, pats jose dalyvaudamas.

1) Nuo introito iki mišių pabaigos eina dažnas dialogas tarp kunigo ir tikinčiųjų. Seniau “klapčiukai” atsakinėjo, o “papūgos” galėjo arba **“susikaupe melstis”**, arba nuobodžiauti, arba skaičiuoti pažįstamųjų nuodėmes, kaip darydavo bažnyčioje tas žmogelis, meistriškai pavaizduotas Nelės Mazalaitės romane.

2) Net intencijos prasme mišios yra kolektyvinė malda. Nežiūrint kokia specialia intencija mišios būtų laikomos, vis tiek pirmoje eilėje meldžiamasi už Bažnyčią, popiežių, vyskupus, kunigus ir visus tikinčiuosius, už pasaulio taiką ir už mirusius.

3) Kristus mišiose yra tikras aukotojas ir tikroji auka. Auka už visus — gyvus ir mirusius.

Be reikalo I. P. pasišaipė iš sielų, “susodintų” šalia gyvųjų **melstis**. Argi I. P. vaikiškai tiki, kad dangus, skastykla ir pragaras turi būtinai būti atskirtas sienomis? Arba, kad dangus viršuj už debesų, o pragaras kažkur apačioje?

Paguldyk pusdieniui karštoje saulėje paplūdimyje afrikietį, eskimą ir žmogų, apdegusį ugnyje arba nuplikusį karštame vandenyje. Kokia bus reakcija kiekvieno? Afrikietis jausis kaip “danguje”, eskimas lauks saulėleidžio, o apdegėlis nuo pirmo saulės spindulio palytėjimo kentės pragariškas kančias.

Jeigu trejopas išgyvenimas įmanomas toje pačioje vietoje, turint materialinį kūną, tuo labiau galimas bekūnėms sieloms.

Gal po šio pavyzdžio I. P. mažiau stebėsis, kad mirusių sielų gali būti bet kurioje vietoje. Ir bažnyčioje!...

Stebiuosiu, kad I. P., atrodo, pirmą kartą iš-

girdo, kad ir sielos gali melstis. Bažnyčia visados skelbė, kad sielos ypatingai karštomis maldomis atsilygina tiems, kurie savo maldomis padeda joms greičiau atlikti skastyklos atgailą.

Kad I. P. matomai mėgsta geriau privačiai melstis, jo reikalas. Bet tegul per daug nenustemba, kad ir privačiausia malda Tėve Mūsų yra ne “mano”, o “mūsų” malda. Kad ir I. P. tuo įsitikintų, skiriu jam šią gražią nežinomo autoriaus poemą:

You cannot say The Lord's Prayer
and ever once say “I”
You cannot pray The Lord's Prayer
and ever once say “my”...
For others are included
In each and every plea.
From the beginning to the end of it,
It does not once say “me”.

Nina Gailiūnienė

**“Nors atrodytų, kad
p. Gailiūnienė pritaria
Katalikų Bažnyčioje
bekylančiom džiaugsmingom
pažiūrom į šį
žemiškąjį gyvenimą,
ji gana aštriai peikia...”**

Su giliu susidomėjimu perskaičiau “Laiškų Lietuviams” premijuotą p. N. Gailiūnienės rasi. Platus, išjudinantis, drąsus, bet vis dėlto norėtusi kai kur pristoti ir su autore nesutikti.

Nors atrodytų, kad p. Gailiūnienė pritaria Katalikų Bažnyčioje bekylančiom daugiau džiaugsmingom ir mažiau rakinančiom pažiūrom į šį žemiškąjį gyvenimą, ji gana aštriai peikia dvasiškius, kurie kaip tik savo asmeniškam gyvenimui bando įjungti ir šį žemiškąjį-džiuginantį elementą. Ar kunigo vedybos yra višai smerktinas, kaip dabartinei bažnyčiai santvarkai neatitinkas žingsnis, tektų nuosprendį palikti pačiai dvasiškijai. Tačiau pasauliečiai, kasdien “besidžiaugiant” profesiniais, asmeniniais ir šeimyniniais atsiekimais, neturėtų mest akmenis šių ir taip savo apsisprendimą draskančiai išgyvenusių individų link. Iš viso, kunigijai reikėtų skirti daugiau profesinį statusą, su pilna teise išgyventi savo asmeninį gyvenimą.

Prostitutė — gan stiproka terminologija. Esu tikra, kad kraštutinių moralinių atvejų pa-

sitaiko ir eksvienuolių tarpe, taip kaip ir mūsų, pasauliečių, tarpe, bet pagrindinai iš vienuolynų išstojusios moterys tampa vertingais, kūrybingais visuomenės nariais. Rašinyje šis terminas per daug visa apimančiai nuskamba. Ir vėl, mes, pasauliečiai, susidūrę su nebeiškenčiamu gyvenimo stoviu, keičiame darbus, net profesijas, keliamės kiton gyvenvietėn; savo gyvenimo kelelį kraipome taip, kaip mes patys ar mūsų šeimos reikalai jį suka. Tuo tarpu vienuolei, kuri, nors ir giliai savo įžadus gerbdama, pasijunta nebeįstengianti savo gyvenimo būdo sau pačiai pateisinti, šeimyninio ar profesinio atsiekimo jau nebelinkime.

Olandijos katalikų “ekstravagancijos” — labai dar diskutuotinas apibūdinimas. Kas liečia bažnytinių rūbų ir indų sukasdieninimą — sveikinū! Ne visi katalikai vaišinasi porceliano ir kristalo apsupti, bet tie, kurie tam skiriame svarbos, tai jau, tur būt, čia mūsų “žemiškos silpnybės” išdava. Kad ta visa paviršutiniška prabanga turėtų turėti reikšmę Bažnyčioje, ar dar, neduok Dieve, turėtų sudaryti skirtumą pačiam Dievui-Kristui, darosi nebeįtikėtina. Mišių apeigų esmė — tai pajutimo, išgyvenimo, vidujinės transformacijos reikalas, o tam ir molinis bliūdas tinka. Norėtusi galvoti, kad savęs paties, savo asmenybės paauskinimas ir savo kasdieninio gyvenimo pasiuvinėjimas krikščioniškais raštais, tuo pačiu naudojant molinius konsekravimo indus ir drobinius kunigo apsiaustus, išreikštų gilią ir prasmingą pagarbą ne tik nužemintosios širdies Kristui, bet ir Kristui-Kūrėjui, didžiausio žemiškojo turto, **žmogaus**, Tvėrėjui.

Ramutė Baltuškiene

**“Būtų naivu galvoti, kad
molinių indų ir
drobinių “arnotų”
vartojimas mišiose
jau automatiškai kunigus
pavertė į “Arso klebonus”,
o tikinčiuosius
į palaimintus beturčius”.**

Ramutė Bartuškiene — spėju iš jos ilgo laiško turinio — atstovauja jaunesnę kartą. Ji su mano nuomonėmis dėl kunigų vedybų ir Olandijos katalikų “ekstravagancijų” nesutinka, nes pilnai nesuprato. Aš su visomis jos laiško

mintimis pilnai su tinku, nes jos visiškai tos pačios, kaip ir mano.

Bent tokie sakiniai mano straipsnyje, kaip: “Kaip gali kunigas būti karštas Dievo meilės apaštalas, neragavęs net žmogiškosios?!...” Nepažinę tėviškos meilės savo vaikui, nenuostabu, kad kunigai igraviravo į tikinčiųjų sąmonę tokio rūstaus dangiško Tėvo paveikslą”, turėjo R. B. pilnai įtikinti, kad esu 100% už kunigų vedybas. Jeigu kunigas mano, kad jis bus geresnis kunigas vedęs, mano manymu, Bažnyčia turėtų leisti jam vesti.

Bet, gal būt, popiežius protingai daro, nepanaikindamas celibato iš karto. Man atrodo, kad prie kunigų vedybų Bažnyčia pirma turi paruošti ir kunigus (jie buvo išauklėti seminarijose viengungiškam gyvenimui), ir tikinčiuosius. Kitaip dauguma kunigų vedybų gali būti tragiškai nelaimingos ir baigtis skyrybomis.

Deja, ne visi kunigai įstengia laukti, iki priverstinis celibatas bus panaikintas. Yra daug jau vedusių. Šiuos neklaužadas Bažnyčia galėtų tik suspenduoti nuo kunigo pareigų ėjimo, bet jiems ir jų žmonoms (vedybos turėtų būti palaimintos bažnyčioje) turėtų leisti pasilikti pilnai praktikuojančiais katalikais, jeigu jie to norėtų.

Kai rašiau savo straipsnį, iš kiekvieno kiosko sensacijų laikraštis rėkė didžiausiomis raišėmis: “Nun Turas Prostitute”. Todėl ir parašiau, kad tokie atsitikimai atbaido ir tuos, kurie anksčiau pritarė Vatikano reformoms. R. B. klaidingai suprato, kad aš smerkiu vienuoles, paliekančias vienuolyną.

Mano supratimu, jeigu seseris, grįžtančias į pasaulį, išleistų su pilnu supratimu ir motinišku palaiminimu, kaip matėme filme “The Sound of Music”, eksvienuolės nepasimestų pasaulyje. Bet daugumas, matyt, dar turi išeiti pro užpakalines duris, tarsi, nusikaltėlės, kaip pavaizduota kitame filme “The Nun’s Story”. Nenuostabu, kad jos patenka į gyvenimo pinkles ir pasidaro pigių laikraščių sensacijomis.

Balandžio mėn. 30 d. “Draugas” įsidėjo puikų straipsnį “Stovim prieš naują apsisprendimą”. Cituoju iš jo: “Atsinaujinimas, kokio iš mūsų Bažnyčia laukia, yra esminiuose dalykuose, o ne išikabinime į formas. Ar jos būtų senos ar naujos, visvien ne formose atsinaujinimo svoris ir akcentas”.

Tokia buvo ir mano mintis. Deja, atsinaujinti “esminiuose dalykuose” yra labai sunku. Jo praktiškame gyvenime dar nematyti. O “atsinaujinti” formoje labai lengva. Tam pavaizduoti ir paėmiau olandus. Olandijos katalikai visados buvo laikomi giliais, susipratusiais ir

pavyzdingais. Nežiūrint to, ir jie (ne visi; sako, tik apie 15%) “atsinaujino” tik forma: prabangią pakeitę į pigią.

Būtų naivu galvoti, kad molinių indų ir drobinių “arnotų” vartojimas mišiose jau automatiškai kunigus pavertė į “Arso klebonus”, o tikinčiuosius į palaimintus beturčius.

Žinoma, jeigu savo straipsnyje būčiau pasiūliusi išparduoti auksines monstrancijas, kielikus bei brangius bažnytinius rūbus ir pinigus išdalinti beturčiams, tur būt, daugybė pasauliečių būtų pritarę.

Bet, jeigu būčiau patarusi atsisakyti nuo svaigųjų gėrimų lietuviškose pramogose, nuo brangiai kaštuojančių šeimyninių subuvimų, nuo įvairių patogumų, be kurių galėtume apsieiti, ir tuos pinigus atiduoti beturčiams, tai pritariančių skaičius būtų lygus nuliui, o kritikuojančių dvigubai didesnis.

Tiesa ar ne?...

Nina Gailiūnienė

**“Komunistinėje spaudoje
ne naujiena rasti
tokių “deimančiukų”:
Fašistai (dypukai) užplūdo
Čikagą ir išstūmė
iš butų negrus...”**

Komunistinėje spaudoje ne naujiena rasti tokių “deimančiukų”: “Fašistai (dypukai) užplūdo Čikagą ir išstūmė iš butų negrus, ir, be to, atėmė juodo darbo įrankius iš rankų negrams, portorikiečiams ir meksikiečiams...”

Bet skaityti tėvų Jėzuitų “Laiškuose Lietuviams” š. m. kovo mėn. aukščiau minėtus žodžius tikrai nesitikėjau. Kur darbininkai neturi savo unijų, gal kas ir įmanoma, bet tik ne Čikagoje, nejaugi tai tėvai Jėzuitai bei konkurso komisija nežino?

Nuplagijuoti “Vilnį” ir dar gauti už tai premiją, tai daugiau negu modernu (sic!).

K. Brž.

**“K. Brž. ir kitiems
čikagiečiams,
kurie neįstengė suprasti,
kaip galima,
nevartojant fizinės jėgos,
atimti iš “žemesnės” rasės**

žmogaus darbą ar butą, pavaizduosiu savo pačios istoriją”.

Gerbiamas Brž., jeigu aš imčiau Jūsų laišką taip žodiškai, kaip Jūs supratote manąjį straipsnį, tai Jūs atsidurtumėte nepavydėtinoje situacijoje. Ką Jūs darytumėte, jeigu aš pareikalaučiau pristatyti iš “Vilnies” straipsnį, kurį aš nuplajijavau ir paėmiau už tai premiją? Kaip Jūs įrodytumėte, kad aš dypukus pavadinau savo straipsnyje fašistais?

K. Brž. ir kitiems čikagiečiams, kurie neįstengė suprasti, kaip galima, nevarojant fizinės jėgos, atimti iš “žemesnės” rasės žmogaus darbą ar butą, pavaizduosiu savo pačios istoriją.

Atvažiavau į Ameriką viena, neturėdama jokių giminių nei čia, nei atvažiavusių su manim. Darbą reikėjo gauti skubiai, bet jo nebuvo. Diena iš dienos vaikščiojau po fabrikus, skalbyklas, valyklas, krautuves, valgyklas, restoranus, ieškodama bet kokio darbo. Kiekviena diena prasidėdavo viltimi, baigdavosi ašaromis. Vėliau prasidėdavo baime, o baigdavosi desperacija.

Pagaliau po 7 savaitių gavau pirmą darbą Y.W.C.A. valgykloje.

Prieš pietus ir vakarienę kartu su negre mergaite nušluostydavome valgykloje stalus, padėdavome ant jų druskines, pipirines, cukrines, pelenines, užvirdavome kavą, sunešdavome pagamintus šaltus valgius. Minėtuose darbuose mano kvalifikacijos buvo lygios su mano juodaode bendradarbe.

Atidarius valgyklą, mudviejų keliai išsiskirdavo. Ji pasitraukdavo į užpakalinį kambarį tvarkyti plaujamas lėkštes ir puodukus. Aš pilka uniforma su balta batisto prijuostėle atsi-stodavau už bufeto su kitomis dviem baltaodėmis amerikietėmis. Mano darbas buvo įpilti kavos puoduką, paduoti iš stiklinio bufeto saldumynus ar ledus.

Ledų, pajų ir kitų saldumynų pavadinimai man buvo pradžioje nežinomi. Prieš pietus ir vakarienę jų vardus mane išmokydavo minėta negrė.

Ar dar reikia geresnio įrodymo, kuri buvo geriau kvalifikuota stovėti už bufeto valgykloje: amerikietė negrė ar aš? Jeigu svečias kreipdavosi į mane bet kokių reikalų, turėdavo kita iš padavėjų ar netoliese sėdinti kasininkė gelbėti padėti.

Bet svečiams, matyt, buvo maloniau žiūrėti į “young Swedish girl” (dėl mano ypatingai šviesių plaukų ir mėlynų akių visi mane laiky-

davo švede), negu į amerikietę negrę. Jei diskriminacijos nebūtų buvę, “young Swedish girl” turėjo dirbti užkulisiuose prie plaunamų lėkščių, o kalbą mokanti ir ketverius metus išdirbusi negrė turėjo patarnauti valgykloje.

Pagal mano teisybės supratimą, aš atėmiau keliais centais brangiau apmokamą darbą iš negrės vien dėka savo baltos odos.

Ta pati istorija su butais. Pavyzdžių galėčiau prirašyti daugybę.

Keista. Savo kryžiaus kelių, ieškant darbo, niekad nepamiršiu. Jaučiu didžiausią užuojautą kiekvienam svetimšaliui ar vietiniui; juodam ar baltam, kuris ieško darbo ir negauna. O čikagiečiai širsta, jeigu primeni vargo dienas. Nusiduoda negalį suprasti, kaip baltasis išstumia juodą iš buto. Tą lengviausia patikrinti. Dabar daugelis iš Jūsų ne ieškote butų, o patys išnuomojate. Jeigu Jūs išnuomojate butą ar kambarį pirmam, kas sutinka mokėti prašomą nuomą, nežiūrint odos spalvos ir rasės, tegul “Laiškai Lietuviams” atspausdins mano viešą atsiprašymą už visus mano “prasimanymus ir išpiltas pamazgas ant lietuvių”. O jeigu negras ar meksikietis buto ar kambario negauna, tas rodo, kad mano sukurta malda “Ačiū Tau, Viešpatie, už baltą odą” turėtų būti pirmoji iš visų padėkos maldu.

Hartforde reakcija į mano straipsnį buvo visai priešinga. Iš jaunesnių negirdėjau jokios reakcijos. Gal žurnalo neskaito. Buvęs Lietuvos karininkas, jau išėjęs į pensiją, ir buvusi Lietuvoje mokytoja išsireiškė tais pačiais žodžiais: “Viskas paimta, kaip iš mano burnos”. Antra mokytoja sakėsi straipsniu sužavėta. Skaičiusi jį du kartus ir nunešusi dukteriai pasiskaityti.

O viena ponija pasakė: “Padarei mus visus bent keliomis dienomis geresniais. Eidama į darbą, sutikau negra, nešantį sąšlavų statines iš kiemų. Ėmiau ir pasakiau “good morning”. Kad jau nusišypsojo žmogelis, lyg būčiau jam davusi 100 dolerių! Ir taip maloniai atsakė: “Have a nice day, ma’m”. Susigraudinau. Pagalvojau — mano visos dienos gražios švarioje įstaigoje. O koks sunkus tavo gyvenimas nuosavam krašte. Ir taip jaučiausi laiminga visą dieną”.

Patariu Brž-ui panašų vaistą išbandyti praktikoje. Efektingas, apsaugo nuo nervų ligų, širdies sutrikimų, kylančių iš neapykantos ir bereikalingo nervinimosi, geras ir prieš “ulcerį”...

Nina Gailiūnienė

Šiuo diskusijos nebaigiamos. Tikimės, kad skaitytojais šiais klausimais ir ateity pasiskaitys.

— Red.

ŠEIMA

SKAITMENŲ KALBA

VEDYBINIAME GYVENIME

Skaičiai irgi daug pasako — tokia mintis skverbiasi į galvą, užtinkant visą eilę reikšmingų davinių "Design for Successful Marriage" knygoje (Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N. J., 1964). Tos knygos autorius yra dr. Alphonse H. Clements, Amerikos Katalikų Universiteto Vašingtone Vedybų Patarimo Centro direktorius.

47 iš 100 nebe tą patį

Kur glūdi vedybų pasisekimas? Patirtis ir mokslas rodo, kad vedybos yra pasisekusios, kai du žmonės atitinka savo paskirti. Nepajėgumas išsirinkti sau gyvenimo draugą ar draugę yra pagrindinė skyrybų priežastis. Apklausi- nėjus daugelį šeimų visoje Amerikoje, pasirodė, kad tik 52% vyrų ir 47% moterų rinktųsi tuos pačius žmones vėl iš naujo. Tai tik pusė porų buvo įsitikinusios savo pasirinkimo teisingumu.

Katalikiškųjų universitetų studentai turėjo labai sveiką pažiūrą į vedybas. Jie teigė, kad ta pati religija ir noras auginti šeimą yra svarbūs klausimai. Fizinis patraukimas ir turtas, jų nuomone, nesą svarbu. Studentų toks galvo- jimas nereiškė, kad jie to ir laikosi.

Retėja "šeimų galvos"

Pareigų pasiskirstyme yra tikras sąmyšis. Iš 90 katalikiškų šeimų tik 38.4% sutiko, kad vyras yra šeimos galva. Visuose Amerikos šei- mų apklausinėjimo daviniuose vystyklų keiti- mas, vaikų priežiūra ir grindų plovimas yra įtraukta į vyro pareigas.

Sėkmingose katalikiškose vedybose 70% mo- terų pasisako už vyro vadovavimą šeimoje. Ir tai nereiškia žmonos nužeminimą ar vyro tiro- nišką valdžią. Tai vyro atsakomybės ir subren- dimo ženklas.

Tarpusavio meilės ugdymo klausimas yra sunkiai išsprendžiama sąvoka, nes iš 855 kata-

likiškų šeimų tik 26% prisipažino esą įsimylėję. Daugeliui meilė blėso su kiekvienais metais.

Žmonos pasiaukojimą vyrai stato pirmoje vietoje, o moterys pagyrimus ir atmintinų su- kaktuvių prisiminimus, įrodančius vyro meilę.

Religija trečioj vietoj

Apklausinėti 476 katalikai vyrai ir moterys (vedę 10 metų ir daugiau) sutiko, kad panašūs pomėgiai ir domėjimasis tais pačiais dalykais yra labai svarbu vedybose. Iš jų atsakymų su- daryta svarstylini klausimai: vedybų esmė ir tikslas, pajamos, religija, pomėgiai, uošviai ir artimieji, siekimai, paskirtis, išlaidos, žmonos tarnyba, apsigyvenimo vieta, pareigos, prisitai- kymas, vedybų šventumas, vaikų auklėjimas, religinis vaikų auklėjimas.

Įdomu, kad religijos svarba paminėta tik trečioje vietoje, tačiau, nagrinėjant pačius iš- siskyrimus, laisvamaniai yra pirmaujantys sky- rybose. Pavyzdžiui: iš 13,528 Maryland'o šeimų išsiskyrimai taip skirstomi: 4.6% žydai, 6.4% katalikai, 6.8% protestantai, 15.2% mišrios ve- dybos, 16.7% laisvamaniai.

Laimingų vedusiųjų bruožai

Atradę savo tikrą paskirtį vedybose, žmonės turi panašių charakterio bruožų. Kaip pastebėti laimingai vedusį vyrą? Jis yra lygaus ir pasto- vaus būdo. Noriai bendradarbiauja su kitais žmonėmis. Pinigų reikaluose taupus ir atsar- gus. Mėgsta konservatyvumą ir duoda daug reikšmės gyvenime religijai. Pagrindiniai bruo- žai sėkmingai ištekėjusių moterų: nuoširdžios ir atjaučiančios kitus. Sunkiai įžeidžiamos ir visiškai nesirūpina nereikšmingomis apkalbo- mis. Nesistengia paveikti kitų. Ypač mėgsta auklėjimo sritį. Į gyvenimą žvelgia optimistiš- kai, ramiai, savimi pasitikėdamos.

Paruošė Gailutė Valiulienė

SPAUDOJ

Reikalaujam laisvės baltams

“Taipgi šiandien, pusę šimto metų po savų valstybių įkūrimo, baltai — ir ne vien tik jie, bet prisiminkime iš Sovietų Sąjungoj esančių apie 130 tautų bent ukrainiečius, armėnus, georgus ir mongolus — kovoja, kad išsaugotų savo tautinį charakterį bei kalbą...

Šiom išvadom niekam nenorima skelbti karo; priešingai, jos tarnauja vien taikai. Jai gi geriausiai pasitarnaujama, kai kiekvienai tautai užtikrinama laisvė, kurią, kaip neprarandamą teisę, tautai yra suteikusi Aukštesnė Ranka. Todėl džiaugiamės, kad šiuo metu geltonosios ir juodosios rasės žmonės tampa laisvi..., (būdami) nusistatę Žmogaus Teisių Metais rei-

kalauti laisvės ir baltiesiems” (Joseph Ehret (Eretas), “National-Zeitung Basei”, Nr. 75, vasario 14).

Lietuvių išeivių pastoracijos

“Ne tik mūsų spauda, bet ir kai kurios organizacijos gyviau susirūpino religiniais reikalais. Atrodo, pajutome, kas būtų, jei mums iš rankų išslystų teisinė mūsų parapijų padėtis, kurią lig šiol turėjome. Antra vertus, labiau pajutome ir tą tragiką, kai po II Vatikano santarybos galime naudotis gimtąja kalba liturgijoje ir praktiškai jos tegauname savose parapijose tik trupinius. Kas gali abejoti, kad mums reikia ir šioje srityje koordinuojančios, planuo-

AR REIKĖTŲ PERDAUG LAKIOS VAIZDUOTĖS MATYTI KRISTŲ VEDYBINIAME PARTNERIJE?

Ką Jūs apie tai galvojate?

"Laiškų Lietuviams" sausio numeryje, 36-37 psl., buvo atspausdinti įdomūs ir gerai paruošti klausimai, liečiantys vyro ir žmonos santykius. Tačiau pasakutinis klausimas visai "nuvažiavo".

Aš tikrai tikiuosi, kad mano žmona manyje Kristaus nemato. Esu netobulas ir net nuodėmingas. Tikiuosi, kad joje Kristaus vaizdas daug gražesnis. Juk jis švenčiausias, didingiausias,

vienatinis Viešpats. Nevartokime Viešpaties vardo be reikalo! Juk tiek daug visokių malonybinių žodžių išreikšti pagarbai ir meilei tarp vyro ir žmonos! Net ir moterystės sakramentui yra tinkamų pašventinimų. Tačiau matyti Kristų tai jau reikėtų per daug lakios vaizduotės.

Skaitytojas iš Los Angeles.

Redakcijos pastaba: Manome, kad vedusiems krikščionims tema yra aktuali. Prašome pačių skaitytojų pasisakyti:

- 1. Ar krikščionišku požiūriu posakis "matyti Kristų savo vedybiniame partneriye" yra teisingas, ar ne?*
- 2. Kuo grindžiate savo atsakymą?*
- 3. Kaip yra gyvenimo tikrovėje?*

ANAPUS

Gegužės pirmoji

“P r a n e š i m a s dėl karinio parado ir darbo žmonių demonstracijos 1968 m. gegužės 1 d. Vilniuje.

Karinis paradas ir demonstracija įvyks 10 val. ryto Lenino prospekte, Lenino aikštės rajone. Demonstracijos dalyviai renkasi savo susirinkimo vietose pagal įmones ir įstaigas ir rajoninėmis kolonomis nustatytais maršrutais žygiuoja į Lenino aikštę.

Visų transporto rūšių ir pėsčiųjų judėjimas Lenino prospekte, Lenino aikštės ir prie jos esančių gatvių rajone bus sustabdytas nuo 8 val. 45 min. iki demonstracijos pabaigos.

Įeiti į šiuos rajonus bus galima tik su specialiais leidimais iki 9 val. 55 min.” (“Tiesa”, gegužės 1).

Neturim pamiršti Ragauskos

“Joną Ragauską pirmą kartą pamačiau Priekulėje 1948 metais. Jis neseniai buvo nusimetęs kunigo sutaną... Tą vakarą gausiai susirinkusiems... prabilo apie katalikų tikėjimo, bažnyčios ir kunigų veidmainiškumą... Seniems ir

---

jančios, akstinančios rankos? Bet visame laisvajame pasaulyje turime tik vieną vyskupą ir tą be ordinarinių teisių. Ar galėtų būt sudaryta... pasauliečių ir dvasiškių taryba religiniams reikalams? Visos tarybos, kokias lig šiol turėjome prie organizacijų, pasirodė neveiksmingos. Veiksmingesnės galėtų būti tarybos ar komitetai, sudaromi prie parapijų panašiu pagrindu, kaip tai padarė New Britain, Conn., ir Prisikėlimo parapijos Toronte klebonai. Vertas dėmesio ir Detroito atvejis, kur lietuviai prasiveržė į diecezinę plotmę savo pageidavimams bei teisėms pareikšti. Čikagos atvejis dėl kapinių taip pat gali turėti nemažos reikšmės, kaip Amerikos vyskupai toliau žiūrės į tautinių mažumų reikalus. Jei ne juridškai, tai bent morališkai mūsų religiniai reikalai pagerėtų, jei turėtume... daugiau vyskupų (Kun. Stasys Yla, “Tėviškės Žiburiai”, gegužės 16).

jauniems jis padėjo nusikratyti religinių prietarų... Už tai mes, ateistai, niekada jo neturime pamiršti” (Vl. Petkus, sodininkas, “Literatūra ir Menas”, balandžio 30).

Amerikos gaisrai

“...Jau mėnesį liepsnoja Jungtinių Amerikos Valstijų miestai.

Įvykiai, sekę po negrų lyderio, Nobelio taikos premijos laureato, pastoriaus Martino Luterio Kingo nužudymo, visiems gerai žinomi. Žudynės ir gaisrai pasiekė nematytą mastą, kurį galima palyginti tik su Vietnamu paskutiniosios ofenzyvos laikotarpy. O turtingose, tauriais aptekusiose Valstijose yra ką griauti. Riausės apėmė 125 stambiausius šalies miestus...

Čikaga. Iki pamatų sugriauta ir sudeginta 16 kvartalų. Sužalotas ir priverstas nutūpti vyriausybiniis lėktuvas.

Vašingtonas. Liepsnos ir dūmai apėmė tris dviejų kvadratinių kilometrų rajonus, 600 gaisrų. Prezidentas Džansons, pakilęs malūnsparniu apžiūrėti sostinės, buvo priverstas nutūpti ir pavadino padėtį “siaubinga”.

Niujorkas. Manhatene sudaužytos visos vitrinos. Bruklina 71 gaisras” (“Literatūra ir Menas”, balandžio 30).

Tokia bus Palanga

Jau dveji-treji metai, kai Palanga nebepajėgia ritmingai kontroliuoti savo gyvenimo; vis gausėjantys poilsiautojų būriai kartais pasipila tiesiog gaivališku antplūdžiu, ir tada nebeįmanoma ramiai ilsėtis. Dažnai sutrinka buitės tarnyba, vasarotojų maitinimas...

... Palanga — 20 km ilgio ir 3 km pločio. Toks planas nėra fantastinis... Tokia bus Palanga, pasipildžiusi naujais savo “palydovais” — Nemirsėta, Birute, Vanagupe, Kunigunda, Monte ir Šventąja. ... rekonstravus ištisą Palangos poilsio rajoną, vienu metu priimsime daugiau kaip 50 tūkstančių žmonių. Šį Palangos išplanavimo projektą paruošė Statybos-architektūros instituto architektas Vladas Stauskas” (iš interviu su Albinu Čepiu, “Literatūra ir Menas”, balandžio 20).

Lietuvaitė prieš vėžį

“Prieš vėžį kovojama visur ir įvairiai, vis ieškoma naujų būdų nugalėti šią žmonijos nelaimę. Kartu su visais pasaulio mokslininkais šioje srityje dirba ir Vilniaus Onkologijos instituto mokslininkai. Vilniaus mokslininkai užsiminėja kompleksiniu vėžio gydymu chemijos terapijos pagalba...”

Institutas palaiko ryšius su mūsų šalies ir užsienio šio profilio įstaigomis. Pavyzdžiui, 1966 metais IX Tarptautiniame priešvėžiniame kongrese Tokijuje medicinos mokslų daktarė L. Gričiūtė skaitė pranešimą apie eksperimentinius plaučių navikus, apie turimų tyrimų Vilniaus Onkologijos institute rezultatus. Tai pačiai mokslininkei priklauso ir plaučių vėžio modelio autorystė. Dabar ji išvyko į Paryžių ir kurį laiką darbuosis ten su Prancūzijos mokslininkais” (“Komjaunimo Tiesa”, 1968. IV. 20).

Paminėti Vilniaus įkūrimą

“Komjaunimo Tiesa” (1968. V. 8) išspausdino vieno skaitytojo laišką, remiantį sumanymą pastatyti Vilniaus miesto įkūrimui paminėti paminklą:

“Praėjusių metų “Švyturio” 23 numeryje perskaičiau gan įdomų J. Jakšto straipsnelį, išreiškiantį mintį apie Vilnių simbolizuojančios skulptūros ar skulptūrinės grupės sukūrimo būtinumą. Mano nuomone, ryšium su artejančiu Vilniaus miesto įkūrimo jubiliejumi, tai labai aktuali tema, reikalaujanti sprendimo. Vilnius, palyginus jį su kitais miestais, reikia pripažinti, tikrai šiuo atžvilgiu nuskriaustas.

Pilnai sutinku su J. Jakšto nuomone, jog tai turėtų būti skulptūra ar skulptūrinė grupė, susieta su Vilniaus įkūrimo legenda. Be minėtų jau Geležinio vilko, Alkio — žmogaus milžino (legendarinė figūra, vietoj šv. Kristupo — M. B.), glaudžiai susijusio su Vilniumi, neturėtų būti užmirštas ir Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino vaidmuo, įkuriant sostinę”.

Skausmas, nežinant praeities

Lietuvoje pradžios ir vidurinės mokyklose Lietuvos istorijos kursas panaikintas. Rusijos carai norėjo lietuvių tautą iš tirdyti, neduodami jai savos spaudos. Šiandieniniai Maskvos valdovai nedrįsta paneigti lietuviams rašto, nors vienu metu buvo rimtai planavę įvesti “graždanką”, kaip carų laikais. Pabūgę per aiškaus ir akiplėšiško metodo, sugalvojo kitą, duoti priaugančioms kartoms kuo mažiau savo krašto praeities žinių ir kuo daugiau rusų kultūrinės

ir politinės istorijos. Žemiau spausdiname vieno jauno lietuvių jausmus, pergyvenimus, pajutus gėdą prieš kitos tautos jauną žmogų, kad tiek mažai apie savo kraštą težino.

“Tai atsitiko vienos turistinės kelionės metu čekų žemėje. Mūsų gidas buvo labai simpatiškas vaikinys. Ir jis su didžiausiu užsidegimu pasakojo apie savo šalies karalius ir kunigaikščius, apie žmones, sudegintus ant laužo, ir apie stačias neįveikiamas pilis. Jis meistriškai sugebėjo surasti kažkokius lietuvių ir jų šalies senovinius ryšius, kad mes, susižavėję vaikinio žiniomis, klausėmės jo kalbų. Ir tada jis mūsų paklausė. Paklausė apie vieną lietuvių kunigaikštį. O mes tylėjome. Buvome jauni, bet buvome mokyti, turėjome iš istorijos penketukus, o tylėjome. Buvo didelė ir baisi gėda. Ir parsivežiau ją iš tos šalies namo. Ir negaliu dabar ramiai kalbėti. Ir su pasibaisėjimu žiūriu į patį didžiausią pažymį diplome — atseit, istoriją išmanau! Bet man pinasi kunigaikščių vardai, aš nežinau, kokias senovėje dainuodavo dainas, aš tik girdėjau iš šalies (o mokė mane užuominom), aš nežinau, ar turėjo bent lašeli žmoniškumo, ar vien tik garbėtroškos, anot to, buvo tie barzdoti lietuvių kunigaikščiai. Bet pagaliau šalin tuos kunigaikščius ir stabukus! Man jų per daug ir nereikia. Šiaip rodos, nebuvęs iš blogųjų moksleivių ir studentų, aš ieškau savo atminty senosios lietuvių kultūros pėdsakų. To pamatinio akmens, nuo kurio atsispirčiau ir galėčiau pasakyti: “Štai aš sugebu savitai jausti ir priimti viską, ką man pateikia gyvenimas”. Negaliu taip pasakyti. Gal ir gerai, kad neturiu to mano kraštui būdingo reiškinių ir daiktų pajutimo. O gal ir negerai. Bet aš jaučiu tikrą gėdą, jog nežinau, kas guli šimtmečiais mindytoje ir sumindytoje žemėje po mano kojomis. Juk aš čia gimiau. Ir laukai, ir daubos, ir Nemunas, ir Marios mane augino. O kas prie tų Marių buvo seniau? Aš noriu žinoti. Ir nenoriu vėl rausti prieš žmogų, kuris to manęs paklaus. Juk viską po truputi, po grūdėlį surinkdami, kas išbarsyta prieš mus buvusių kartų — mes audžiame savo kultūros audinį. Iš tikrųjų, ant pliko akmens nieko neauga. Reikia jau mokyti jaunus (senovės Lietuvos istorija pristatoma išties kaip neigiamas išnaudotojų epizodas — M.B.), bet ir ieškoti gero kultūroje, kuri truko ilgus šimtmečius ir lokenom apsigaubusį barzdočių išmokė stebuklingai dailininko teptuku nupiešti “Ramybę”, pagaminti bene tiksliausias pasaulyje stakles ir visiems žemės mokslininkams paskelbti naujas tiesas tikimybių teorijoje” (“Jaunimo Gretos”, 1968, Nr. 3).

Paruošė Mindaugas Banėnas

KNYGOS

STENGIANTIS BŪTI ŽMOGIŠKU

Yra knygų, kurių jau vien pavadinimas sukelia dideles viltis skaitytojui. Tokia yra prieš kiek laiko pasirodžiusi Rosemary Haughton knyga „On Trying to Be Human“, Springfield, Illinois, Templegate, 1966, 199 p., \$4.95.

Knyga iš tikrųjų yra komentaras apie apaštalo Pauliaus laiškus iš mūsų laikų žmogaus padėties. Autorei, kaip ir Pauliui, nuodėmė yra centrinis žmogaus gyvenimo paradoksas: nuodėmė ji supranta visa tai, kas žmogui trukdo dalintis, ieškoti pilno žmogiškumo. „Nuodėmės faktas ir patirtis verčia klausti: 'Ką reiškia būti pilnai žmogumi?' Be šios nuodėmės sienos mums nereiktų klausti — mes žinotume. Jei žmonės galėtų pilnai bendrauti vienas su kitu, žmogiškumo ieškojimas nebūtų reikalingas, nes mes žinotume ir savo absoliutines ribas ir savo galutines galimybes. Kaip dabar yra, mes nežinome nei vienu, nei kitu“ (25 p.). Žmogus stato barjerus savo paties saugumui užtikrinti: „Yra daug erdvės tarp kito žmogaus padėties fakto — jo neturto, alkio, skausmo, ir to jausmo manyje pačiam. Ši erdvė yra pripildyta apsaugojančiomis vaizdinėmis sąvokomis, kaip 'Dievo valia', 'charity begins at home', 'nelaimė yra bausmė už nuodėmę', 'kiekvienas sau'. Žmogiškos užuojautos srovės negali pereiti šiuos barjerus...“ (27 p.). Šios sienos statomos apsaugoti žmogaus prigimtį tokią, kokia ji dabar yra, gi noras pilnesnio žmogiškumo kaip tik rodo, kad žmogaus prigimtyje gali slėptis daugiau, negu mes linkę manyti.

Haughton kelia į pilnesnį žmogiškumą mato tik per žmogaus ryšius su žmogumi: „... gyventi reiškia būti ryšyje, būti 'kam nors'. Visos išvalgos į 'paties' prasmę ar net egzistenciją ateina per patirtį 'aš ryšyje su kitu'. Tačiau kad tai būtų išsivystymas, o ne tik eilė atskirtų patirčių, reikia tikėjimo akto — išreikšto ar ne išreikšto pasišventimo ieškoti ko nors, kas dar nežinoma“ (p. 77). Autorė mato, kad Kristaus mokslas pabrėžia ne tik reikalą ieškoti dangaus karalystės, bet taip pat rodo, kad ieškojimas turi vykti ryšiuose tarp žmonių.

Ypač įdomūs — ir problematiški — knygos skyriai apie aistrą (passion) kaip impulsą iš savęs išsilaisvinti, ir duona, kurios dalinimas

yra puikus simbolis asmens su asmeniu ryšiams bendruomenėje. Gal centrinis knygos skyrius yra apie demonišką pradžią žmonių gyvenime. Jos išvados skamba paradoksiškai: „Pasaulis, mėsa ir velnias yra tradiciniai dvasios priešai. Tačiau atrodo, kad dvasia reikalauja, kad mes gyventume ne tik pasaulyje, bet ir pasauliui. Mes priimame ir naudojame gyvenimą kūne — mėsoje kaip vienintelį būdą išlaisvinti dvasias. Ir jei mes priimsime žmogiškojo gyvenimo implikacijas, tokio, koki mes iš tikrųjų pergyvename, ir bandysime jame atrasti medžiagą jo tobulybei, tai mes taip pat turėsime atrasti būdą gyventi su velniu mumyse“ (162 p.).

Ankstyvesniame šimtmečiuose būtų galima sakyti, kad šioji knyga yra puiki meditacijų knyga. Dabar gal tai būtų pavojinga, nes ilgainiui tas žodis įgavo atsitraukimo nuo pasaulio skoni. Autorės išvados yra priešingos: „Atsisakyti daryti bet ką vien dėl to, kad negali padaryti visko, yra paneigti pagrindinį žmogaus žinojimą, kad blogis yra blogis ir su juo turi būti kovojama bet kokia kaina“ (197 p.). Haughton knyga yra tiems, kurie myli pasaulį ir ieško jame žmogui vietos, o tačiau jaučia gilų nerimą dėl savo pastangų. Ši knyga pakeis jų nerimą — jo vieton pasodins didelį ilgesį. A. L.

ANTANO RAMŪNO

“SUTAMOS IR AUŠROS”

Praėjusių metų lietuvišką naujų knygų derlių išsivijoje papildė prof. Antano Ramūno „Iš sutamų į aušrą“. Šis puspenkto šimto puslapių leidinys charakteringas plačia temų skale, entuziastingų lietuvių misija pasauliui ir Lietuvos laisve tikėjimu; knygos forma įvairi ir chaotiška iki tikro originalumo.

A. Paplauskas-Ramūnas lietuviams žinomas kaip nuoširdus ateitininkas, visuomenininkas, patriotas, lyriškos sielos pedagogas, studijavęs Kaune, Vienoje ir studijas gilines beveik visame plačiame pasauly (keliaudamas), taip pat

KRIKŠČIONIJA.

Bolivijoje kardinolui Maure pasisekė iš valdžios išgauti tam tikrų lengvatų menką atlyginimą teigiamiesiems cinko kasyklų darbininkams.

Peru 25,000 turtingųjų gauna 44% viso krašto pajamų, kai tuo tarpu likusiomis pajamomis dalinasi net 12 milijonų gyventojų. 50 jaunų kunigų, pilnai remiamų kardinolo pranciškono arkivysk. Ricketts, atspausdino atsišaukimą prieš kraštą valdančiųjų turtuolių neteisingumą bei daugumo išnaudojimą.

JAV vyrų vienuolynų viršininkų suvažiavime juozapietė sesuo Aloysius pareiškė: "Mes norim išsilieti prasmingoj asmeninėj tarnyboj kitiems... Bet mes nebematom jokios prasmės būti Amerikos Bažnyčios bevardžiais "stebuklais"."

Rytų Vokietijoje, vyskupams viešai nepasitenkinant religinės laisvės suvaržymais naujoji konstitucijoje (žr. "L. L." V 179), bu-

vo pažadėta, jog ji bus pataisyta "pagal politinius ir moralinius tikinčiųjų interesus". Vis dėlto komunistų partijos vadas Ulbrecht "tebemanevruoja": Berlyno rytų zonoje 3000 miniai jis pareiškė Rytų Vokietiją esant pasiruošusią užmegzti ryšius su Šventuoju Sostu, ... tik tie žodžiai nepasirodė spaudoj.

Ispanijoje, pagal susitarimą su Vatikanu, valdžia pasiūlo kandidatus į krašto vyskopus. Jai delsiant pasiūlyti kandidatus net į 20 vyskupijų, jose labai trukdomas bažnytinis administravimas bei atsinaujinimas. Ispanijoje pasigirsta vis garsesni reikalavimai valdžiai atsižadėti tos konkordatu suteiktos teisės, kurios atsisakyti visų valdžių prašė Vatikano II suvažiavimas.

Jugoslavijoje kroatų komunistų organizacija nusprendė kovoti, jų žodžiais, prieš Bažnyčios "politinę veiklą": kasdieninį 3000 vargšų maitinimą, jaunimo švietimą bei spaudą.

A. RAMŪNO "SUTEMOS IR AUŠROS"

(iš 261 p.)

savo raštais (keliomis kalbomis) ir idėjomis reiškėsi irgi beveik "plačiame pasauly", pastoviai profesoriaudamas Ottawa universitete, Kanadoje.

"Iš sutemų į aušrą" yra pirmoji prof. A. Ramūno knyga lietuviškai; kiti dešimt jo (mokslinių) leidinių parašyti vokiečių, prancūzų ir anglų kalbomis. Šio leidinio dedikacija yra labai asmeninė; jo pobūdis paties autoriaus pavadintas "pedagoginiu". Ne vienam skaitytojui, tačiau, pasirodys ši knyga daugiau visuomenine, "pagimdyta" beveik dienoraštiniu būdu, su gausiu lyriniu padažu. Tokia temų įvairybė, kad kiekvienas skaitytojas čia atras ką nors ir iš savo pamėgimų srities. Čia užgriebta ir Lietuvos krikščionybės istorija, ir socialinės problemos, pabrėžiant federalinės pasaulio santvarkos reikšmę, ir literatūra, duodant knygoje net porą knygų recenzijų, ir pedagoginės sistemos,

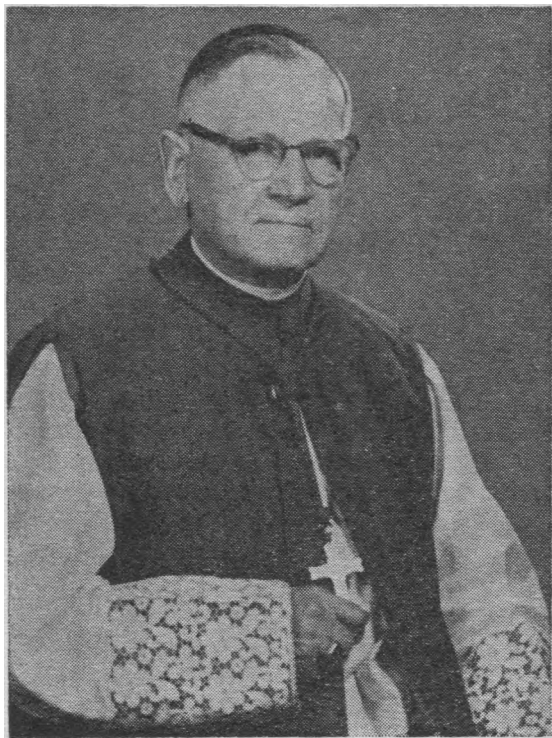
auklėjimo rūpesčiai, ir kelioniniai išpūdžiai, ir pasikalbėjimai su žymiais asmenimis ir taip toliau... Užgriebtų svarbių klausimų daugybė, originalūs, literatūriški išsireiškimai, jaunuoliškas entuziazmas patraukia skaityti knygą puslapį po puslapio...

Skaityti. Ar perskaičius kas lieka sąmonėj? Mažai. Kadangi sugretinamos labai skirtingos temos, jos plačiau ir sistemingiau nepanagrinėjamos. Ryškiausiai sustojama prie egzistencializmo, federalizmo, pedagogo Foersterio, lietuvių genijaus M. Čiurlionio. Minima labai daug vardų; pedagoginiai principai pateikiami išvadinėmis formomis; lietuviu misijai atlikti pasauly mažai duodama konkrečių gairių, bet rodoma daug tikėjimo ir entuziazmo.

Ką norėjo autorius pasakyti knygoje "Iš sutemų į aušrą"? Jei atidžiai skaitysime, nujausime: idealią Lietuvą ir idealų lietuvi. Įsijaus

(Nukelta i sekančio psl. II-ąjį stulpelį.)

ATGARSIAI

Kiekvienas žmogus yra savo sielos ganytojas. Taipgi jis yra įjungtas į bendruomenę. Joje jis naudojasi kitų pastangomis bei gėrybėmis ir tuo pačiu yra įpareigotas rūpintis artimųjų reikalais, ypač tų, kurie alksta ir trokšta teisybės.

Katalikiškoji spauda yra viena galinčiausių priemonių patarnauti artimui, formuojant jo charakterį, jam teikiant žinias bei puoselėjant lietuvišką kultūrą.

Prel. Pranciškus Juras, Lawrence, Mass.

Nuoširdžiai dėkojame dideliame lietuvių spaudos rėmėjui prel. Pranciškui Jurui, parėmusiam šio "Laiškų Lietuviams" numerio išleidimą 200 dolerių auka.

— Red.

Džiugu, kad "Laiškai Lietuviams" išsilaiko vis dar pakiliame lygyje, net tai šen, tai ten šviežiai patobulėdami. Kas mėnesi žurnalo nekantriai lauki, o susilaukęs ir pradėjęs skaityti, negali atidėti kitam kartui — nori baigti vienu prisėdimu.

Draugas, V. 18

TRUMPI PASISAKYMAI

Po Gailiūnienės "bombos" (kovo nr., 92 psl.) labai pagyvėjo "Laiškų Lietuviams" skaitymas... Vėl ieškom sensacingų minčių, kad krautuvėj ar prie mokyklos pasipeštumėm. Tik žodžiais... Vedamosios mintys apie kūrimą (balandžio nr., 133-134 psl.) itin prasmingos. Tik prie kūrimo man susipynė kun. A. Kezio nuotraukos ir M. Asturias mintys. Čia tai kūryba, kuri žmogų kelia ir stiprina.

Labai taiklus komentaras apie olandus; geras — apie kapinių administratorius (balandžio nr., 134-135 psl.)... Patiko J. Toliušio straipsnis (143 psl.) — gal dėl to, kad turi gerą žodį senajai, ekstramistinei "Ateičiai".

ATITAIŠYMAS

"L. L." 1968 m. balandžio nr., 161 psl., str. "Asmenybė ir jos negalavimai", II stulpelio, 1 paragrafo, 4 sakinio vietoj turi būti: "Normalus žmogus siekia savo veiksmais kurio pozityvaus tikslo, kad jį pasiekęs turėtų malonumo ar naudos. Šie, priešingai, tuo tesiekia pašalinti iš vidaus plaukiantį nemalonumo, tam tikra prasme, skausmo jausmą".

A. RAMŪNO "SUTEMOS IR AUŠROS"

(iš 262 p.)

ypač tie skaitytojai, kurie artimi prof. A. Ramūno idealams ir kurie jį brangina. Bet norėtųsi autoriui palinkėti, kad jo sekančiose knygoje būtų daugiau sistemos ir aiškumo visiems jo skaitytojams, draugams ir tolimesniems, giliau įžvelgiantiems ir eiliniams.

Alė Rūta

**PASAULIO
LIETUVIŲ
BENDRUOMENĖS
SEIMAS**

PLB Valdyba šaukia PLB III-ąjį Seimą š. m. VIII. 29 - IX. 2., Niujorke, skelbdama sekantį dienotvarkės projektą: **VIII. 29, 6 val. vak.** seimo atstovų ir svečių pobūvis. **VIII. 30, 9 val.** registracija; 10 val. atidarymas, pranešimai ir diskusijos; 1:30 val. pietų pertrauka; 3 val. kraštų lietuvių bendruomenių pranešimai; 6 val. pranešimas “Laisvinimo kova ir politinės perspektyvos” — Vliko pirm. dr. J. K. Valiūnas; 8 val. literatūros vakaras, šokiai. **VII 31, 9 val.** diskusijos; 10:30 val. pranešimas “Okupuotos Lietuvos padėtis ir išėivija” — Vatikano Lietuvos Pasiuntinybės sekr. St. Lozoraitis jr.; 12 val. klausimai ir diskusijos; 1:30 val. pietų pertrauka; 3 val. jaunimo motorkados sutikimas, paradas, sporto varžybos; 5 val. naujos PLB Valdybos rinkimas, seimo nutarimų svarstymas ir priėmimas; 8 val. banketas. **IX. 1, 10 val.** iškilmingos pamaldos; 1:30 val. pranešimas “Išėivijos kultūros ir švietimo rūpesčiai” — Kanados LB Krašto Valdybos pirm. A. Rinkūnas; 3 val. iškilmingas posėdis; paskaita “Valstybingumas ir tautiškumas” — dr. K. Keblys; nutarimai; naujos PLB Valdybos pristatymas; 7 val. didysis koncertas Lincolno Centre. **IX. 2, 10 val.** ekskursija.

**MIŠIOLO
IŠLAIDOMS**

Lietuvių Liturginės Komisijos paruoštas ir Lietuvių Tėvų Jėzuitų išleistas Romos Katalikų Mišiolas jau baigiamas išparduoti. Leidėjai yra dėkingi už aukas, padengiančias bent kai kurias išlaidas, siunčiant mišiolą negalintiems užsimokėti. **\$100.00** yra paaukojusi Ateitininkų Sendraugių Sajunga, o per kun. M. Vembrę, Brockton, Mass., gauta 12 dol. iš V. Grybausko, 6 dol. — iš Miss. B. Fedorovich, po 2 dol. — iš M. Janonienės, A. Padago, Vyt. Sužiedėlio ir Ant. Šėduikio.

**DOKUMENTINIS
FILMAS**

Lietuvių Foto Archyvas suka dokumentinį filmą, vardu “Dvylika”, apie dvylika meno, politikos ir visuomeninio darbo lietuvių veikėjų. Prie kameros — Algimantas Kezys, S. J., garsas — Jono Ralio, filmą režisuoja Birutė Pūkelevičiūtė. Tikimasi, kad ši darba visuomenė visokeriopai parems.

**SPALVOTŲ
SKAIDRIŲ
KONKURSAS**

Lietuvių Foto Archyvas skelbia spalvotų skaidrių konkursą, kuriame kivečiaml dalyvauti visi lietuviai fotografai. Papildant ankstesnį pranešimą (žr. “L. L.” gegužės nr. 3 viršelio psl.), nurodomos sekančios sąlygos: Skaidrės turi būti įdėtos į popierinius arba plastikinius 2X2 colių rėmelius, ant kurių turi būti užrašyta dalyvio vardas, pavardė, adresas ir skaidrės pavadinimas. Prie skaidrės pavadinimo ant rėmelių skliauteliuose turi būti pažymėta didžiaja raide, prie kurios grupės skaidrė yra priskiriama: G — gamtovaizdis, P — portretas, A — abstraktas ir E — eksperimentinė. Kiekviena skaidrė turi būti pažymėta tašku kairiame apatiniame kampe, kaip ji yra normaliai žiūrima — be jokių aparatų. Dalyvavimo mokestis yra \$2.00, nežiūrint kiek skaidrių yra pateikiama. Gautos skaidrės bus saugojamos visomis esamomis išgalėmis. Tačiau konkurso rengėjai nebus atsakingi už galimą skaidrių pažeidimą ar pametimą konkurso metu arba persiunčiant. Konkursui užsibaigus, visos skaidrės bus gražintos siuntėjams. Skaidrės bus priimamos iki š. m. rugsėjo 15 d. Skaidrės ir konkurso dalyvavimo mokestį siųsti Alg. Grigaičiui, 2081 Plainfield Dr., Des Plaines, Ill., 60018.

**LEIDĖJŲ
PRAŠYMAS**

Leisdami "Laiškus Lietuviams" Tėvai jėzuitai susilaukia ne pelno, bet nuostolio. Metinė prenumerata yra per žema: iš jos žurnalas negali išsiversti. "Laiškų Lietuviams" leidėjai prašo visų galinčių skaitytojų žurnalą paremti aukomis, o labiau pasiturinčiųjų — stambesne auka tapti žurnalo vieno numerio mecenatais.

PADĖKA

"L. L." leidėjai nuoširdžiai dėkoja skaitytojams, auka parėmusiems žurnalo leidimą. Po 2 dol. aukojo B. Gurėnas, V. Mitkus, A. Smolinskas, M. Andriušienė, P. Subačius, L. Zeikus, A. Miselis, P. Špetyla, P. Griganavičius (visi iš Čikagos); P. Augaitis, E. Šlekys (Kanada); A. Juškys, kun. J. Pragulbickas (N. J.); K. Marijošius, A. Kuprevičius (Conn.); K. Seniūnas, K. Sragauskas, kun. L. Dieininis (Michigan).

**JAUNIMO
CENTRO
STATYBOS
REIKALAI**

Koks gyvybinis klausimas yra Jaunimo Centro praplėtimas Čikagoje, jūs visi žinote. Apie tai esame kalbėję per laikraščius, radiją ir televiziją, ir jūs patys esate tai pareiškę šimtus kartų. Statybos reikalas yra kilęs ne iš kokio nors išskaičiavimo. Lietuviškos kultūros praktiška apsauga ir lietuviybės išlaikymo klausimas yra ją iššaukęs.

Kur stovime? Žemę prakasėme simboliniai jau praėjusiais metais. A. L. Inžinierių ir Architektų Sąjunga yra pasiėmusi paruošti planus. Žemę statybai turime. Vajus, paskelbtas prieš dvejus metus, žengia pirmyn. Esame nusistatę statybą pradėti šiais metais.

Sunkumai. Suma surinktų pinigų toli gražu dar nėra pakankama. Ir prie geriausių norų negalime pradėti ir baigti visos statybos šiais metais.

Prašymas. Labai prašome visų pasiūsti savo paramą Jaunimo Centro statybos Fondui tuojau, neatidėliojant. KEIS paaukos tūkstanti dolerių ar daugiau, bus Lietuviybės Švyturio garbės statytojas. Auką prašome siųsti: Tėvas Jonas Kubilius, S. J., Jaunimo Centro Statybos Fondas, 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636.

**ATSIŪSTA
PAMINĖTI**

SKAUTŲ - SKAUČIŲ RELIGINĖ PROGRAMA. Jos aiškinimą paruošė s. kun. V. Cukuras, s. kun. J. Pakalniškis ir v. s. kun. J. Vaišnys, S. J. Rankraščio teisėmis išleido Lietuvių Skaučių Seserija ir Skautų Brolija.

Jonas Šiaurietis. APOKALIPSĖ. Paslaptingoji žmonijos epocha. Spausdino "Nepriklausoma Lietuva". 79 psl. Kaina \$2.50.

Petras Matekūnas. TEN GINTARĖLIAI. Dainorėlis atžalynui, vienam, dviems ir trims balsams su fortepijono palyda. Red. komp. J. Žilevičius. Gauinama: "Muzikos Žinios", 209 Clark PL, Elizabeth, N. J., 07206, USA.

LITHUANIANS IN CANADA by Pr. Gaida, S. Kairys, J. Kardelis, J. Puzinas, A. Rinkūnas, J. Sungaila. "Canada ethnica" serijos V veikalas. Kanados lietuvių veiklos apžvalga. 370 psl.

Aldona Baužinskaitė - Kairienė. DETALES. Pirmasis poezijos rinkinys. Išleido "Ateitis". 72 psl.

Bronius Budriūnas. LIETUVOS ŠVIESOS KELIU. Kantata lietuviui mokytojui pagerbti. Žodžiai B. Brazdžionio.

Mišriam ir moterų chorams su solo soprano ir bosu. 36 psl. \$2.00. Nuolaida chorams. ŽIBURĖLIS. Cicero Aukšt. Lituanistikos Mokyklos laikraštėlis. 1968 m. Nr. 10.